בנשיא שעשוי להשתנות אלא אמר אביי מהכא מכדי מצות מצות ילפי מהדדי כיון דילפי מהדדי למה לי דכתיב שלש ידיעות גבי יחיד וגבי נשיא וגבי צבור אם אינו ענין לגופיהן דהא גמרי להן מצות מצות תנהו ענין היכא דמתיידע ליה בתר יום הכיפורים א] הוא דמייתי חטאת אימא כי מתיידע ליה בתר יום כפורים הוא דמייתי חטאת משום דיוה"כ לאו על הדין חטא קא אתי אבל אשם תלוי דעל הדין חטא קאתי אימא הכי נמי דמיכפר דכי מתיידע ב] לבתר דקא מייתי אשם תלוי לא מייתי חטאת אמר רבא אמר קרא [1]או הודע אליו מכל מקום השתא דאמר כי מתיידע ליה מייתי חטאת אשם תלוי למה בא אמר ר' זירא שאם מת מת בלא עון מתקיף לה רבא מת מיתה ממרקת אלא אמר רבא להגן עליו מן הייסורים: חטאת העוף הבא על הספק [וכו']: אמר רב ג] וכיפר אי הכי אמאי תקבר לפי שאינה משתמרת אימת לא משתמרת אי מעיקרא חיה הויא אי לבסוף ד] קמנטר לה אלא מתניתין בנודע לה דלא ילדה ובדין הוא דמותרת בהנאה ומאי תקבר מדרבנן וכי איתמר דרב (א) א) אעל האשה שהביאה חטאת העוף בספק אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי תעשה ודאי שממין ה] שהביאה על לא הודע מביאה על הודע ו] אם משנמלקה נודע שילדה אמר רב מזה דמה ומוצה דמה וכפרה ז] מותרת באכילה ר' יוחנן אמר אסורה באכילה גזירה שמא יאמרו חטאת העוף הבאה על הספק נאכלת תני לוי כותיה דרב ח] חטאת העוף הבאה על הספק ט] אם משנמלקה נודע י] שילדה ודאי מזה דמה ומוצה דמה וכפרה יא] מותרת באכילה תניא כוותיה דר' יוחנן חטאת העוף הבאה על הספק אם עד שלא נמלקה נודע לה שלא ילדה תצא לחולין או תמכר לחברתה אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי תעשה ודאי שממין שמביאה על לא הודע מביאה על הודע אם משנמלקה נודעיב] שילדה אסורה אפילו בהנאה שעל הספק באה יג] מתחלתה כפרה ספיקה והלכה לה: **מתני'** בהמפריש ב' סלעים לאשם ולקח בהן שני אילים לאשם אם היה אחד מהן יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה גלקח בהן שני אילים לחולין אחד יפה ב' סלעים ואחד יפה עשרה זוז היפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילתו דאחד לאשם ואחד לחולין אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילתו ויביא עמה סלע וחומשה: **גמ'** מאי מעילתו דקתני רישא והשני למעילתו אילימא איל אשם למימרא דחומש בהדי יד] איל מייתי ליה והכתיב [2]ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת חמישיתו יוסף עליו אלמא בהדי גזילו מייתי ליה ועוד קתני סיפא אחד לאשם ואחד לחולין אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילתו ויביא עמה סלע וחומשה אלמא חומש בהדי גזילו מייתי ליה אלא (ב) מעילתו מאי דאיתהני מהקדש וישנו טו] משתי סלעים דאפרישנו לאשם ולקח בהן שני אילים לחולין דיפה שתי סלעים מקריב ליה איל אשם ויפה עשרה זוז יהיב ליה למאי דאיתהני מהקדש דהוה ליה גזילו וחומשו ומאי מעילתו גזילו במאי אוקימתא למעילתו דרישא גזילו אימא סיפא אחד לאשם ואחד לחולין אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני טז] למעילה ויביא עמה סלע וחומשה אלמא מעילתו איל אשם רישא קרי ליה למעילתו גזילו

נשיא עשוי להשתנות. דאי עבר מנשיאותו כשאר יחיד הוי: **מצות מצות ילפי מהדדי.** יחיד ונשיא וצבור דבכולהו כתיב מצות ב) וילפי כולהו בהך גזירה שוה מהדדי במסכת הוריות (דף ח:) לדבר שחייבין על זדונו כרת וחייבין על שגגתו חטאת הילכך להא מילתא נמי לילפו מהדדי: **לאו על הדין חטא קאתי.** כלומר לא על הדין לחודיה קאתי: ג) **אם משנמלקה נודע לה.** שלא ילדה: **שאינה משתמרת.** כיון דעל הספק באה ולא לאכילה הוה קיימא לא שמרוה יפה ונפסלה בהסח הדעת יז] שמא נטמאה: **אי מעיקרא.** קודם מליקה חיה הוות ובעלי חיין אינן מקבלין טומאה: **ובדין הוא דמותרת בהנאה.** דחולין גמורין היא ומשום חולין בעזרה נמי ליכא למימר דלא אסרה תורה אלא שחיטה אבל מליקה לא אבל רבנן גזרו לאסור בהנאה שמא יאמרו נהנין מחטאת העוף ספק: **וכי איתמר דרב אהא איתמר דתנן.** בפרק דם שחיטה (לעיל כב:) האשה שהביאה כו' ועלה קאי רב ואמר אם משנמלקה נודע לה כן שילדה ודאי מזה ומוצה כמשפט חטאת העוף כדכתיב (ויקרא ה) והזה מדם החטאת על קיר המזבח והנשאר בדם ימצה וגו'. הזאה שאוחז בראש העוף ומעלה ומוריד והדם ניתז. מילוי שמקריב ומקיף בית מליקתו לקיר המזבח וסוחט: **אסורה באכילה שמא יאמרו חטאת העוף הבאה על הספק נאכלת: ואסורה** יח] **בהנאה.** כשאר חטאת העוף ספק שאסור באכילה שמא חולין היא ונבלה היא ובהנאה נמי אסורה דשמא קדש היא וקדש שאינו נאכל אסור בהנאה אחרת שהרי לכלבים לא יאכילנו: **שעל הספק כו'.** הילכך כמי שלא נודע דמי: **מתני' שתי סלעים.** זהו דין אשם דכתיב ד) בערכך כסף שקלים בשקל הקדש לאשם: **והשני ירעה.** לפי שנקח ממעות אשם לשם אשם: **לקח בהן שני אילים לחולין.** לאכילה ומעל במעות ויצאו לחולין ויש עליו לשלם אשם של עשרה זוז לקרן וחומש של אשם ראשון ואשם בשתי סלעים לאשם מעילות ה) יט] אם היה אחד מהן יפה שתי סלעים ואחד מהן עשרה זוז היפה שתי סלעים יקרב לאשם מעילות והשני היפה עשרה זוז יקרב למעילתו מפרש בגמ' יקרב בשביל אשם ראשון והרי נפטר מקרן וחומש. והשתא קרי למעילתו גזילו: **אחד לאשם ואחד לחולין.** כ] מעל בסלע כא] אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב כב] לשמו הראשון שהרי לשמו נלקח וממעות שהופרשו לו: **והשני.** שהוא חולין יקרב למעילתו לאשם מעילתו. והשתא קרי לאיל האשם של אשם מעילות מעילתו: **ויביא עמה סלע וחומשה.** קרן שמעל בו ויפלו לנדבה שהרי ממותר אשם הראשון בא: **יביא סלע וחומשו.** מביתו שמה שהביא אשם בשתי סלעים שבא הקדש הוא: **גמ' אילימא איל אשם.** של אשם מעילות: **למימרא דחומש בהדי איל אשם מייתי ליה.** אם הביא אשם שהוא שוה ג) על ב' סלעים כדי חומש הקרן נפטר מן החומש והכתיב כו': **ועוד מדקתני סיפא.** היכא דמעל בסלע והשני יקרב למעילתו דע"כ האי למעילתו איל לאשם מעילות הוא דהא קתני ויביא עמה סלע וחומש לקרן וחומש: **אלמא חומש בהדי קרן מייתי ליה.** והאי דהדר ומקשי ממתני' ד) דלא תימא קרא כג] אישתעי בדנהנה מקדשי בדק הבית או מהקדש עולה הילכך כד] חומשו כי מייתי ליה בהדי איל אשם לא נפיק דחומש כי קרן בעי מהוי אבל האי דקרן גופיה אשם הוה כי מייתי חומש בהדי אשם של מעילה שפיר דמי כה] . תא שמע מסיפא: **אלא מאי** כו] **למעילה דרישא גזילו.** הוא האשם הראשון דאיתהני האי מהקדש דידיה בשתי סלעים כז] שהפרישו לשמן וילקח בהן שני אילים לחולין דיפה שתי סלעים מקריב ליה לאיל מעילות והוא לאשמו דקתני במתני' והיפה עשרה זוז יהיב ליה למאי דאיתהני מהקדש כלומר יקריבנו לאשמו הראשון ויהיו תשלומין לקרן וחומש שמעל בהן והיינו כח] לאשמו דקתני מתני': **אימא סיפא כו'.** על כרחיך לאשמו דסיפא הוא אשם ראשון שהרי איל זה לשמו נלקח ולמעילתו הוא אשם מעילות ולא לתשלומי הקרן דהא קתני יביא סלע וחומשו לתשלומי קרן וחומש ה) : **רישא קרי גזילו למעילתו**

עין משפט
נר מצוה

כד א מיי' פ"ז מהל' פסה"מ הל' יא:
כה ב מיי' פ"ד שם הל' כה:
כו ג ד מיי' פ"ד מהל' מעילה הל' ו:

תורה אור השלם

1. אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: ויקרא ד כח
2. וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן הַקֹּדֶשׁ יְשַׁלֵּם וְאֶת חֲמִישִׁתוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לַכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן יְכַפֵּר עָלָיו בְּאֵיל הָאָשָׁם וְנִסְלַח לוֹ: ויקרא ה טז

מוסף רש"י

האשה שהביאה חטאת העוף בספק. ספק ילדה מין פטור או מין חיוב, מביאה קינה, העולה מביאה ומתנה אם מין חיוב הוא זו עולתה ואם לאו תהא נדבה, אבל חטאת מביאה מספק ואינה נאכלת (לעיל כב:). **תעשה ודאי.** ויאכל לכהנים (שם).

רבינו גרשום

תאמר בנשיא שעשוי להשתנות. שיכול להידחות מנשיאותו ולהיות הדיוט הילכך לא מצי יליף מהני ואיצטריך למיכתב ליה ידיעה לחוד ולא מייתר: **אלא אמר אביי מהכא.** מצית ילפת דכתיב בכולהו **מצות** ומצו **ילפי מהדדי** מה חד צריך ידיעה אף כולהו נמי **למה לי** למיהדר כו': **אימא** כו'. משום דיוה"כ **לאו על** הדין ספק **חטא** גרידא **קא אתי** לכפר **אבל אשם** תלוי דעל הדין ספק **חטא** גרידא **קא אתי אימא** לך **דמכפר** לגמרי דלכי **מתיידע** ליה בתר הכי לא איצטריך לאתויי חטאת: **אמר קרא או הודע אליו מכל** מקום מייתי חטאת. אע"ג דאייתי קודם לכן אשם תלוי. לומר **שאם מת** לאחר שהביא אשם תלוי קודם שנודע לו **מת בלא עון** דכיפר עליו אשם תלוי: **מתקיף לה רבא.** בלא אשם תלוי מיתה ממרקת עון **אלא** אפילו מחיים מכפר עליו להכי **להגן עליו מן היסורין** שאין יסורין באין עליו ביני ביני מאחר שהביא אשם תלוי ועד שיודע לו שיביא חטאתו: **אמר רב וכיפרה.** כלומר שאעפ"כ עלה לה בחובתה הואיל ונודע לה **אי הכי** כיון דכיפרה בו **אמאי תקבר** תיאכל לכהנים אלא משום הכי לא תאכל **לפי שאינה משתמרת** שכיון שהפרישה תחילה על הספק שלא היתה ראויה לאכילה הסיחה דעתה ממנו ולא שמרה ונפסלה בהיסח הדעת: **אימת** קאמ' דלא נשתמרה **אי מעיקרא** משעה שהפרישה ועד שמלקה מאי פסלות יכול למיהוי בה **הא חיה הוות** ומחיים לית בה פסלות **ואי לבסוף** מאחר שנמלקה **הא מנטר לה כהן** דכהנים זריזין הן ואמאי אינה נאכלת: **אלא מתניתין בנודע לה שלא ילדה** מיירי ואסור לאכול משום נבלה וחולין הויא **ובדין הוא דמותר בהנאה ומאי תיקבר מדרבנן** וכי איתמר דרב וכיפרה **אהדא איתמר האשה שהביאה** כו': **שממין שמביאין** על הספק **על לא הודע** חטאת העוף **מביאין על הודע.** הילכך כשנודע לה קודם שנמלקה תעשה ודאי ותיאכל לכהנים. **אם משנמלקה נודע לה שילדה אמר רב** אפילו הכי **מזה דמה ומצה דמה.** לשם ודאי דהיינו עיקר כפרה **ומותר באכילה: ר' יוחנן אמר אסורין באכילה** גזירה **שמא יאמרו חטאת העוף הבא על הספק.** שלא נודע לה כלל **נאכלת** ואית בה תרי איסורי כדאמרן: **או תימכר לחברתה.** אשה שודאי ילדה. **אם משנמלקה נודע לה שילדה מזה דמה ומיצה וכיפרה ואסורה באכילה** משום גזירה ומותר בהנאה אע"ג דאמרינן אין פדיון לעוף הכא כיון דלא קדשה לגמרי דחציה איתעבידא בספק וחציה בודאי הילכך לא קדשה כל כך ויש לה פדיון ומותר בהנאה אבל **מיצה דמה** נמי מספק **ואח"כ נודע** דכולה איתעביד בספק **אסורה באכילה ובהנאה** לפי **שעל ספק** הפריש תחילה וכבר נעשית כולה בספיקה **וכיפרה ספיקה והלכה לה** ונעשית מצותה לשם מה שהפרישה ואסורה בהנאה: **מתני' המפריש שני סלעים לאשמו.** כגון לאשם (מצורע) [מעילות] **ולקח בהן שני אילים** כו': **לקח בהן שני אילים לחולין.** שמעל שחילל במעות וקנה מהן שני אילים לשם חולין: **היפה ב' סלעים יקרב לאשמו.** לאשם מעילתו בשביל שמעל במעות של הקדש **והשני** איל השני שוה עשרה זוז דהיינו שני סלעים ושני חומשין דהיינו קרן וחומש יקרב **למעילתו** לשום דמי אותו אשם שהיה מחוייב שמעל בדמיו. אבל קנה באותן שני סלעים בסלע **אחד** איל לצורך **אשם** שהיה מחוייב ובסלע האחד מעל בו וקנה ממנו איל לחולין **אם היה** אותו שקנה לשם **אשם** שוה **ב' סלעים יקרב לאשמו** שמחוייב **והשני** איל השני אם הוא שוה נמי ב' סלעים יקרב **למעילתו** לאשם מעילתו **ויביא עמו סלע וחומשה** דהיינו קרן וחומש מביתו ויתנהו לגזבר. הכא בסיפא דלא מעל אלא בחצי הקדש ונשאר בהקדש כדי קניית אשם חובתו הילכך יביא השני לאשם מעילות וישלם סלע וחומשו מביתו אבל ברישא שמעל בכל ההקדש הילכך השוה ב' סלעים לאשם מעילות והשני למעילתו לקרן וחומש כדאמרן: **גמ'** קס"ד והשני למעילתו דבאשם מעילתו קאמר: **אילימא איל אשם** כלומר לשום אשם מעילתו: **למימרא דחומש בהדי איל** מעילות **מייתי ליה.** דהכא מובלע החומש עם דמי האיל: **והכתיב ואת אשר חטא** מן הקדש ישלם וחמישיתו יוסף **עליו אלמא** דחומש **בהדי** גזילו בהדי קרן **מייתי ליה** והדר אשם מעילות דכתיב ואת אשמו יביא לה': **ועוד קתני סיפא** והשני של חולין יקרב **למעילתו** לשום אשם מעילות: **ויביא עמה סלע וחומשה** מביתו **אלמא** דחומש **בהדי גזילו** בהדי קרן **מייתו ליה.** וקשיא רישא לסיפא ולקרא **אלא מאי** והשני **למעילתו** דקתני רישא כלומר דהשני יביא במקום קרן וחומש כמה **דאיתהני מהקדש** דישנו **שני סלעים** שהפרישן לאשם ומעל בהן: **ולקח מהן שני אילים לחולין דיפה ב' סלעים מקריב ליה איל אשם.** מעילה **ויפה עשרה** זוז דהיינו קרן וחומש **מייתי למאי דאיתהני מהקדש כו'** כדפרשינן במתניתין: **במאי אוקמתא** כו'. **אימא סיפא** כו'. **רישא** קרי ליה **למעילתו** גזילו כדאמרן:

מסורת הש"ס

א) [לעיל כב: ע"ש], ב) [ויקרא ד], ג) ד"ז שייך למתני' לעיל כה., ד) [ויקרא ה], ה) עי' בכה"ז,

שינויי נוסחאות

א] [תיבת הוא נמחק]. (ש"מ כ"י): ב] מתידע ליה לבתר. (ש"מ): ג] רב וכיפרה. (ש"מ): ד] לבסוף הא קמנטר לה כהן. (ש"מ): ה] שממין שמביאה על. (ש"מ): ו] ס"א איבעיא להו משנמלקה מאי אמר. (ש"מ), תיבות "אם משנמלקה נודע שילדה" הם ע"פ בה"ז: ז] וכפרה ומותרת באכילה. (ש"מ): ח] דרב ותניא כותיה דרבי יוחנן תני לוי כותיה דרב חטאת. (ש"מ): ט] הספק אם עד שלא נמלקה נודע שילדה ודאי תעשה ודאי שממין שמביאה על לא הודע מביאה על הודע אם משנמלקה. (ש"מ): י] נודע לה שילדה. (ש"מ): יא] ומותרת. (ש"מ): יב] נודע לה שילדה מזה דמה ומצה דמה וכיפרה ואסורה באכילה מיצה דמה ואח"כ נודע לה שילדה אסורה. (ש"מ): יג] באה מתחילה. (ש"מ): יד] נ"ל איל אשם. (הגהות ונוסחאות שנדפסו בסוף המסכת): טו] מהקדש וישנו בשני סלעים דאפרישנן לאשם. (ש"מ): טז] והשני למעילתו. (ש"מ): יז] הדעת דשמא נטמאת. (ש"מ): יח] ואסורה אפילו בהנאה. (ש"מ), מד' תוס' כת"י שנדפסו בהשמטות שטמ"ק (ד"ה תניא כותיה) משמע שגרס ברש"י ואסורה באכילה: יט] מעילות ולכך אם. (ש"מ): כ] לחולין והשתא מעל בסלע, הס"ד. (ש"מ): כא] תיבות אם היה הם תחילת דיבור. (ש"מ): כב] יקרב לאשמו הראשון שהרי לשמו נלקח ממעות שהופרשו. (ש"מ): כג] קרא משתעי. (ש"מ): כד] הילכך חומש כי. (ש"מ): כה] דמי ולכך אמר ת"ש מסיפא. (ש"מ): כו] מאי למעילתו דרישא. (ש"מ): כז] שהפרישן לשמו ולקח. (ש"מ): כח] והיינו למעילתו דקתני. (ש"מ וגליון):

הגהות הב"ח

(א) גמרא וכי איתמר דרב אהא איתמר דתנן האשה שהביאה וכו' תעשנה ודאי שממין שהיא מביאה על לא הודע: (ב) שם אלא מאי מעילתו דאיתהני מהקדש מב' סלעים כצ"ל ותיבת וישנו נמחק: (ג) רש"י ד"ה למימרא וכו' שוה יותר על ב': (ד) ד"ה אלמא חומש כו' ומקשי ממתניתין. נ"ב כלומר דהוה ליהודה ועוד לקרא: (ה) ד"ה אימא סיפא וכו' קרן וחומש וא"כ דרישא קרי כצ"ל והד"א:

שיטה מקובצת

בנשיא העשוי להשתנות. וקשה לי כי היכי דנשיא עשוי להשתנות אם יעבור מנשיאותו כן יחיד עשוי להשתנות אם ימנוהו נשיא, ויש לומר דפריך מיחיד ממזר ומכל הפסולין שאין מעמידין מלך אלא מן המשיאין לכהונה. תוס' הרא"ש ז"ל: **אם אינו ענין לגופיהן.** נ"ב נראה דחד או הודע לגופיה וחד להודע אחר שהביא אשם תלוי דתרי מייתרי מכח מצות מצות. גליון מהר"י ז"ל: **אמר רב וכפרה אי הכי [אמאי תקבר].** נ"ב דס"ד נודע שילדה. גליון מהר"י ז"ל: ר' יוחנן **אמר אסורה באכילה.** נ"ב ודוקא נודע אחר אבל קודם מוכח בברייתא דמייתי מינה סייעתא לר' יוחנן דמותרת באכילה. גליון מהר"י ז"ל: **וכיפרה ומותרת באכילה תניא כותיה דר"י.** עיין בהשמטות **המפריש שתי סלעים** לקנות בהם אשם שפחה חרופה שהיה חייב ודינה בשתי סלעים ולקח בה שני אילים לאשם ומוקי לה בגמ' דאוזיל רועה גביה אם היה אחד מהם כו' וא"ת אמאי לא מעל כו'. תוס' כת"י: **והשני ירעה עד שיסתאב.** ק"ק למה לא מעל כיון דלא היה לו לקנות רק אשם אחד כמו בשאר בבי דמתניתין דאמרי' מעל, ושמא אתיא כר' יהודה דאמר בפרק הנהנה (מעילה יט.) המשנה מקודש לקודש לא מעל, א"נ דולקח בהן ר"ל מזיד דסבור לעשות בתרי ודוקא רישא אבל אינך בבי דמתניתין דולקח שני אילים לחולין לא הוי במזיד ולא שינה מעות הקדש לקנות בהמת חולין רק בשוגג ולכך מעל. מהר"י ז"ל: **לקח בה שני אילים לחולין.** פי' להיות חולין דסבור מעות חולין הן ונמצא [שהיו מעות הקדש] שמעל בקודש בשתי סלעים. תוס' בכת"י: **ויפה עשרה זוז יהיב למאי דאיתהני מהקדש והוי ליה גזילו וחומשו ומאי מעילתו גזילו.** עיין בהשמטות: **[אחד לאשם].** לקח בה ב' אילים אחד לאשם כו' ונמצא שמעל בסלע אחד שהוציא לחולין אם היה כו', אין לאשמו זה כמו לאשמו דרישא דהכא ר"ל לאשם שפחה [חרופה] שהוא מחוייב בו והשני למעילתו דהיינו לאשם מעילות שהוציא מעות של קודש לחולין דאין לפרש כמו ברישא שהרי ברישא שניהן היו חולין ובידו לעשות מהן [איזה] שירצה אשם חובתו ואיזה שירצה אשם מעילתו והרי טוב לו שיביא החומש עם הקרן שגזל ויעשה מן היפה עשרה זוז אשם שפחה חרופה שהיה חייב בו מתחילה דהיינו הקרן והחומש ומן היפה שתי סלעים אשם מעילות אבל הכא בסיפא שלקח אחד מהם לאשם שפחה חרופה שהיה חייב בו לא סגי דלא יעשהו אשם שפחה חרופה והשני לאשם מעילה ואפילו יפה עשרה זוז ולא יפטור מן החומש להכי קתני ויביא עמה סלע וחומשה דהיינו קרן שגזל והחומש והכי מיפרשא בגמ'. תוס' כת"י: **[רש"י ד"ה ובדין הוא] ומשום חולין בעזרה ליכא למיסר דלא אסרה תורה כו'.** וקשה דהא במס' נזיר פ' מי שאמר הריני נזיר (כט:) אמרי' דבחטאת העוף הבאה על הספק איכא תרי איסורי איסור נבלה וחולין שנשחטו בעזרה, אלמא במליקה שייך שפיר חולין שנשחטו בעזרה, וצריך לומר [דהכא כתב] דבדין הוא דמותרת בהנאה היינו למ"ד חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא. גליון מהר"י ז"ל [א"א המעתיק עיין בס' ערוך לנר בדף ז ע"ב ברש"י בא"ד שעמד בזה]: **[שם ד"ה לקח בהם] והשתא קרי למעילתו גזילו.** גליון. וה"נ תניא פ"ב דמעילה (ט:) הנהנה מדמי חטאות ואשמות עד שלא קרב אשמו יוסיף ויביא אשם. מהר"י ז"ל: **[ד"ה אלמא חומש] לכך אמר ת"ש מסיפא.** אע"ג דאידי ואידי אשם נינהו אפ"ה מביא החומש בהדי גזילו וא"כ אמאי קתני ברישא דבהדי איל מייתי לה:

סיפא קרי ליה למעילתו איל אשם רישא דהוה ליה איל א] רובן קרן וחומשו ב]קרו ליה למעילתו גזילו סיפא דלא הוי איל ג] רובן קרן וחומש קרי ליה איל אשם מעילתו ויביא עמה סלע וחומשה בעי רב מנשיא בר גדא בכינוס חומשין מהו שיתכפר מי אמרינן אם תימצי לומר א) אדם מתכפר בשבח הקדש משום דקטרח קמיה אבל הכא דלא קטרח לא מתכפר או דלמא אם תימצי לומר אין אדם מתכפר בשבח הקדש משום דלא אפרשיה אבל הדין כינוס חומשין דאפרשיה ד] איכא למימר מתכפר דאיבעי להו ה]מתכפר בשבח הקדש או לא ת"ש המפריש שני סלעים לאשם ולקח בהן שני אילים לאשם היה אחד מהן יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה מאי לאו דזבן ב) בארבע איל ושבח דשוי תמניא ושמע מינה אדם מתכפר בשבח הקדש לא הכא במאי עסקינן דאוזיל רועה גביה ת"ש ג)לקח איל בסלע ופטמו והעמידו על שתים כשר ש"מ אדם מתכפר בשבח הקדש לא פטמו שאני דהא חסר ליה תמניא ת"ש ד)לקח איל בסלע והרי הוא בשתים כשר הכא נמי כשפטמו א"ה היינו רישא רישא דזבן בארבע ואשבחיה בארבעה אחרינא דחסר ליה תמניא סיפא דזבין איל בארבע ואשבחיה בתלתא ושוי תמניא אי הכי אימא סיפא ישלם סלע ו] הא חסר ליה ז' מאי ישלם תשלום דסלע ואי ס"ל דאין אדם מתכפר בשבח הקדש כי יהיב תשלום דסלע מאי הוי איל בן שתי סלעים בעינן וליכא לעולם קסבר אדם מתכפר בשבח הקדש אי הכי תשלום דסלע לא יתן היינו טעמא דקיהיב תשלומין דסלע גזירה ז] שמא יאמרו איל פחות משתי סלעים מכפר מאי הוי עלה תא שמע א בשעת ח] הפרשה יפה סלע בשעת כפרה יפה שתי סלעים (לא) יצא בעי רבי אלעזר אדם מתכפר בשבח הקדש או לא א"ר יוחנן כמה שנים גדל זה בינינו ולא שמע הלכה זו ממני מכלל דאמרה ר' יוחנן ב אין ועל הדא אמרה דתנן ה) ג ולד תודה ותמורתה וכן המפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה אין טעונות לחם ו)ושלח ט]ר' חנינא משמיה דר' יוחנן לא שנו אלא לאחר כפרה י]דולד אין טעון לחם אבל לפני כפרה טעון לחם אלמא קסבר יא] ז)מתכפר בשבח הקדש בעי ר' אלעזר בעלי חיים נדחין או לא א"ר יוחנן יב]הרי כמה שנים גדל זה בינינו ולא שמע הלכה זו ממני מכלל דר' יוחנן אמרה אין ח)דאמר ר' יוחנן ד בהמה של שני שותפין הקדיש חציה וחזר ולקח חציה והקדישה קדושה ואינה קריבה ועושה תמורה ותמורתה כיוצא בה ט) יג]ש"מ תלת ש"מ בעלי חיים נדחין יד] וש"מ קדושת דמים מדחה וש"מ יש דיחוי בדמים טו] בעי ר"א ה הוזלו טלאים בעולם מהו מי אמרינן 1 מבחר נדריכם בעינן והא איכא או דילמא 2 כסף שקלים בעינן וליכא א"ר יוחנן כמה שנים גדלנו בבית המדרש ולא שמענו הלכה זו ולא והאמר ר' יוחנן טז]אמר ר' שמעון בן יוחאי מפני מה לא נתנה תורה קצבה במחוסרי כפרה שמא יוזלו טלאים ואין להן תקנה לאכול בקדשים אימא לא לימדנו הלכה זו והא יז]רבי זירא בר אדא מהדר תלמודיה כל תלתין יומין קמיה אימא לא נתבקשה הלכה זו יח]ממנו בבית המדרש גופא אמר רבי יוחנן משום רשב"י מפני מה לא נתנה יט] קצבה במחוסרי כפרה שמא יוזלו טלאים ואין להם תקנה לאכול בקדשים מתקיף לה אביי אלא מעתה חטאת חלב כ]ינתן לה קצבה דלכפרה אתיא ולאו לאישתרויי באכילת קדשים הוא מתקיף לה רבא אלא מעתה אשם נזיר כא]להוי ליה קצבה דלבטלה הוא דאתי דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי אין לך דבר שהוא בא לבטלה אלא אשם נזיר בלבד קשיא:

וסיפא קרי לאיל אשם מעילתו. בתמיה: **ומשני אין רישא דהוה איל** כב]**רוב כו'.** על כרחיך תנא דמתני' הוצרך לחלק בשמותיהן של שני אשמות הללו לפי שהאחד בא לחובת אשמו הראשון והשני לאשם מעילות לפיכך קרא לאחד מהן אשמו ולאחד מהן מעילתו הילכך רישא דהוה איל כג]רובן קרן וחומשו קרא את הקרב לאשמו כד] מעילתו כלומר קרן שמעל בו וחומשו להודיע דמה שהוא מביא אשם בעשרה זוז משום מעילה וחומשה הוא ואת הקרב לאשם מעילות קרא אשמו סיפא דלא הוי כה]איל רובן קרן וחומש דהאיל יפה שתי סלעים והקרן כו]והחומש אינו עולה אלא סלע וחומש כז] ואין האיל קרב בשביל תשלומי גזילתו אלא בשביל איל אשם קורהו מעילתו על שם אשם מעילות: **בכינוס חומשין.** כגון מעל בב' סלעים דאשם כמה פעמים עד שיעלו החומשים לב' סלעים מהו שיקח מהן אשם כח] למעילתו. כט] בכנוס חומשין כגון הפריש ב' סלעים לאשם ומעל בקרן ד' פעמים שיעלו החומשין לשתי סלעים מהו שיתכפר בחומשין לבדו שיקנה בהן איל והקרן יפול לנדבה דהא מותר הוא מרבי י): **שבח הקדש.** כגון לקח איל בסלע והוקרו טלאים ועמדו על שתים: **דלא אפרשיה.** בשעת הפרשה לא היה שוה אלא סלע אבל בכינוס חומשין הא אפרשיה זה שהפרישו לשם אשם כל שעה ומכח אשם באו אימא מתכפר: **ושמע מינה אדם מתכפר.** מדקתני יקרב לאשמו: **דהא חסר ליה תמניא.** זוזי שהוציאו בפיטומו סלע: **ת"ש.** מסיפא דהא ברייתא דפיטום: **ואשבחיה בתלתא ושוה תמניא.** ולקמן פריך סוף סוף שמע מינה דאדם מתכפר באותו זוז שהשביח ההקדש בלא חסרונו: ל]**תשלומי דסלע.** זוז אחד להשלים סלע שני. ואי קשיא לוקמה כגון דאוזיל גביה רועה הא ליכא למימר מדקתני ישלם סלע לגזבר מביתו ואי דאוזיל גביה רועה אמאי ישלם הא שוה בשעת הפרשה ב' סלעים ואי דיהביה ניהליה בחנם מאי איכפת לן הא לא בעינן אלא שוה שתי סלעים והרי שוה שתי סלעים והקדש לא השביח בו כלום: **איל.** שקנו בשתי סלעים לא]ליכא: **מאי הוי עלה.** דהאי שינויא דחיקא הוא דאי אדם מתכפר בשבח הקדש תשלום סלע לא לב]הוי: **תא שמע.** דמתכפר: ה"ג בתוספתא [פ"ד ה"ה] **בשעת הפרשה יפה סלע ובשעת כפרה יפה שתי סלעים יצא: בעי כו'.** רבי אלעזר לא שמיעא ליה הך ברייתא: **ולא שמע הלכה זו ממני.** בתמיה: **ועל הדא אמרה.** במסכת מנחות בפרק התודה (דף עט:): **אינן טעונות לחם.** התם מפרש טעמיה: **לא שנו.** דולד אינו טעון לחם אלא לאחר כפרה שכבר הקריב את אמו ויצא ידי נדרו לג]אבל לפני כפרה יקריב זה במקום אמו לחובת נדרו וטעון לחם. אלמא אדם מתכפר בולד דהיינו שבח הקדש: **בעלי חיים נדחין.** מעל גבי המזבח או לא כגון שעירי יום הכיפורים ומת אחד מהן מהו שיקריב חבירו ויביא אחר עמו מי אמרינן נדחה זה במיתת חבירו או לא. ואי קשיא לפשוט ליה מדקי"ל (תמורה דף כא:) חטאת שכיפרו בעליה מתה אלמא נדחין הלכה למשה מסיני הוא ואין למידין הימנה: **ואינה קריבה.** הואיל ומתחלה נדחית שהיתה חליה חולין כשהקדישה לא היתה ראויה לכך: ה"ג **שמע מינה תלת שמע מינה בעלי חיים נדחין ושמע מינה דחוי מעיקרו הוי דחוי וש"מ יש דחוי בדמים.** ותו לא מידי שמע מינה קדושת דמים מדחה בהמה שאינה ראויה ליקרב והקדישה לדמים כיון דאמר י) תפסתא ונוהג בה מנהג דחוי לד]דשוב אינה חוזרת ונראה דלא תימא אין תורת דיחוי נוהגת אלא בקדושת הגוף שהרי זו כשהוקדשה חליה לא הקדישה אלא לדמיה וקאמר אינה קריבה. קדושת דמים מדחה ויש דחוי בדמים חדא מילתא היא אלא שנשתנה לשון הגירסא: **הוזלו טלאים בעולם.** ואינו מוצא אלא בפחות משני סלעים: **במחוסרי כפרה.** כגון זב וזבה ויולדת ומצורע (א) שכפרתן מעכבתן מן הקדשים ואין להם תקנה. אלמא היכא דנתנה תורה קצבה אין לו תקנה עד שיביא באותה קצבה: **לא לימדנו.** לאחרים:

עין משפט נר מצוה

כז א ב מיי' פ"ד מהל' פסה"מ הלכה כד:

כח ג מיי' פ"ד מהלכות תמורה הל' א ופי"ב מהל' פסה"מ הל' ח:

כט ד מיי' פט"ו מהל' מעה"ק הלכה ד וע"ש:

ל ה מיי' פ"ד מהל' פסה"מ הלכה כג:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם שָׁמָּה תָבִיאוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם עוֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וּתְרֻמַת יֶדְכֶם וְכֹל מִבְחַר נִדְרֵיכֶם אֲשֶׁר תִּדְּרוּ לַייָ׃ דברים יב יא
2. נֶפֶשׁ כִּי תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי יְיָ וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַייָ אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם׃ ויקרא ה טו

מוסף רש"י

ולד תודה. שהפריש תודה מעוברת וילדה (מנחות עט: מכת"י). **והפריש אחרת תחתיה אינה טעונה לחם.** הראשונה אם נמצאת אחר הקרבת שניה, וכן שניה אם נמצאת הראשונה קודם הקרבתה והקריבה שוב אין שניה טעונה לחם (שם). **הקדיש חציה.** אחד מהם (זבחים יב.). **ואינה קריבה.** הואיל ובתחילת הקדישה לא נראה להקריב, דחליה היתה חולין ודחוי מעיקרו הוא, הלכך אינה קריבה עוד ותרעה ולוקחין בדמיה אחרת (שם וכעי"ז קדושין ז.) הואיל ומתחלה כשהקדיש חציה לא היתה ראויה ליקרב דלא קדשה לחציה וכיון דלא הואי דידיה לא פשטה קדושה בההיא שעתא בכולה, דאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו (תמורה כו.). **ועושה תמורה.** אם המיר בה (קדושין ז.) דהא אינה דשותפין (זבחים יב.). **ותמורתה כיוצא בה.** דאינה קריבה, דמכח קדושה דחויה באתה (קדושין ז.). **בעלי חיים נדחין.** בהמה שנדחית בחיים דחויה דיחוי גמור, שאף לכשנראית למה שהיתה ראויה אינה קריבה אלא רועה (פסחים צח.) ואע"ג דהדר מיחזי אידחו לעולם משום דיחוי קמאי (תמורה כו:) אם נדחו ידחו לעולם, ואיכא למ"ד (עי' יומא סד.) אין דיחוי אלא בשחוטין אבל בעלי חיים שנדחו חוזרין ונראין, ולדידיה קריבה הך בהמה כשחזר ולקח חליה (קדושין ז:). **קדושת דמים מדחה וש"מ יש דחוי בדמים.** אפילו דבר שלא קדש תחילה להקרבת גופו אלא לדמיו, כגון הקדיש חליה וחליה השני חולין, דחוי ליקרב לגופו בתחילת הקדישו אינו קרוב עוד לעולם, דהואיל ונדחה ידחה, ולא תימא אין דיחוי בקדשים אלא הקדיש לגופו ונדחה מהקריב, אבל קדושת דמים לא אלימא למימר ביה תורת דיחוי ואי אתיא לה שעת הכשר הקרבה כגון הכא דחזר ולקח חליה תקרב (פסחים צח. וכעי"ז זבחים יב: ותמורה כו:) לישנא אחרינא יש דיחוי בשביל הדמים שלא פרע לקנות חליה של חברו שלא היתה קנויה לו כשהקדישה, שעדיין לא קנה חליה מאת חבירו, ואינו נראה למורי (זבחים שם).

רבינו גרשום

וסיפא קרי למעילתו איל אשם: רישא דהוי איל שני דזבן קרן וחומש דשוי עשרה זוז כדי מעילתו קרי ליה לגזילו מעילתו: **וסיפא דלא הוי איל** שני דזבן קרן וחומש דלא שוי אלא תמניא זוזי קרי ליה למעילתו איל אשם **ויביא עמה סלע וחומש מביתו: בכינוס חומשין מהו שיתכפר.** כלומר אם מעל וחזר ומעל עד שעלו החומשין לשני סלעים אם רצה להתכפר באותן שני סלעים מהו שיתכפר בהן: **אם תמצא לומר.** לפרש הבעיא דלקמן **דאדם מתכפר בשבח הקדש** כגון שקנהו בסלע והשביחו והעמידו על ב' סלעים ויכול להתכפר בו היינו טעמא **משום דקא טרח ביה** שהוציאו והכניסו עד שהשביחו **אבל הכא** בהא בהמה שקנה בב' סלעים מכינוס חומשין **דלא טרח בה לא מתכפר בה: או דילמא אם תמצא לומר.** לפרש הבעיא דלקמן **דאין אדם מתכפר בשבח הקדש** היינו טעמא: **משום דלא אפרשיה.** לשבח מכיסיה אלא ממילא שבח וברשותא דהקדש שבח **אבל הדין** שבח **דכינוס חומשין דאפרשיה** מכיסיה **אימא מתכפר: מאי לאו** כי לקח שני אילים בשני סלעים כל חד **זבן בד'** זוזי ושבח ליה ושוה תמניא וש"מ דאדם מתכפר בשבח הקדש: **לא הכא במאי עסקינן דאוזיל רועה גביה.** שמכר לו רועה שני אילים שוים ד' סלעים בב' סלעים והאי שבח אינו דהקדש אלא דבעל הבית לפי שעשה לו הנאות לרועה מקודם לפיכך (נתנם) [מכרם] לו בזול ודמי כאילו אפרשיה בעה"ב להאי שבח מכיסו: **לא פיטמו שאני דקא חסר ביה תמניא** כלומר שבין הקנייה ובין ההוצאה עומד לו על שמונה זוז דהיינו ב' סלעים: **סיפא דזבן איל בארבעה.** והוציא עליו בתלת **ואשבחיה** זוזא **ושוי תמניא** כדקתני והרי הוא בשתים ש"מ א) דאדם מתכפר בשבח הקדש: **אי הכי אימא סיפא.** דהא ברייתא הרי הוא בשתים כשר **וישלם סלע מביתו** להקדש **אמאי** ישלם סלע שלם **הא חסר ליה** בהאי איל ז' זוזי: **מאי ישלם סלע תשלום דסלע.** כלומר אותו זוז שמיני ישלם להקדש. אלמא דאין אדם מתכפר בשבח הקדש: **ואי סבירא ליה דאין אדם מתכפר בשבח הקדש.** כלומר דמשום הכי יהיב תשלום סלע: **וכי יהיב תשלום סלע מאי הוי** מ"מ באיל גופיה לא חסר תמניא ואנן בן שני סלעים בעינן וליכא: **אלא לעולם קסבר אדם מתכפר בשבח הקדש: אי הכי אפילו תשלום סלע לא יתן.** אין דלא בעי אלא משום גזרה **שמא יאמרו** כו': השתא איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי **מאי הוי עלה:** ת"ש [כו'] **לא יצא.** אלמא דאין אדם מתכפר בשבח הקדש: **לא שנו.** דאין טעונין לחם **אלא לאחר כפרה** אחרי שנתכפר בתודה עצמה ובלחמה. **אבל לפני כפרה** ששניהם עומדים טעונין לחם דמתכפר באיזה שירצה: **אלמא קסבר אדם מתכפר בשבח הקדש.** וולד היינו שבח: **בעלי חיים נדחין** שאין בהן מום ולא פסול ככהוא דאמר לקמן **בהמה של שני שותפין** הקדיש **חציה** שלו בההוא הקדש לא פשטה קדושה בכולה בהמה אלא קדשה אלא בחציה ולא קדשה אלא לדמים וכי חזר **ולקח חציה** והקדישה קדושת דמים **ואינה קריבה ועושה תמורה** דאפילו קדושת דמים עושה תמורה כדתנן בתמורה (ט.) ומן בעלי מומין על התמורה ב): **ותמורה כיוצא בו.** דאינה קדושה ליקרב אלא לדמים: **ש"מ בעלי חיים.** תמימין כגון אלו נדחין מהקרבה: **וש"מ יש דחוי.** שאין דחוי לגמרי אלא לדמים: **ש"מ קדושת דמים מדחה.** מהקרבה: **הוזלו טלאים בעולם.** דכל המוטב שבעולם נמכר פחות מב' סלעים: **מפני מה לא נתנה תורה קצבה.** שיעור דמי קרבן של ד' מחוסרי כפורים שמעוכבין לאכול בקדשים מפני שאם היה נותן בהן קצבה **שמא יוזלו טלאים** ולא יעמדו על אותה קצבה ולא ימצאו קרבן לאותו שיעור: **ואין להם תקנה לאכול בקדשים** מצורע לא קחשיב בהדי מחוסרי כפרה משום דקרבנו דמייתי לא קא שרי ליה באכילת קדשים אלא צפורין. ומדלא נתנה תורה קצבה במחוסרי כפרה ש"מ הא בהנך דיהב בהו קצבה בעינן דיהא שוי אותה קצבה אלמא דאמרינן [דכסף שקלים בעינן וליכא]: **אימא לא לימדנו הלכה זו** לשום תלמיד: **והא ר' חייא בר אבא** הוה מהדר **תלמודיה כל תלתין יומין קמיה** דר' יוחנן. ואי אפשר דלא לימדה לו ר' יוחנן: **אימא לא נתבקשה הלכה זו ממני בבית המדרש. אלא מעתה חטאת חלב.** דלאו לאישתרויי בקדשים אתי אלא לכפרה ליהוי ליה קצבה. **ואשם נזיר טמא** נמי דלבטלה אתי ולא אתי לאישתרויי באכילת קדשים דהזאת שלישי ושביעי שלו מכשירתו לאכול בקדשים וחטאת שלו מכפרת עליו ואשם לבטלה אתי על חנם ליהוי ליה **קצבה** הואיל דלאו לאישתרויי בקדשים אתי אלא לבטלה **דאמר** ר' יוחנן כו'. **קשיא:**

מסורת הש"ס

א) [מנחות פ. פא. תמורה כה:], ב) ארבע זוזי דהיינו סלע, ג) [תוספתא פ"ד ה"ה], ד) [שם ע"ש], ה) מנחות עט:, ו) [שם:], ז) [ע' תוס' תמורה כה: ד"ה ואת אמרת ותוס' מנחות פ. ד"ה מאי קמ"ל], ח) קדושין ז. זבחים יב. תמורה כו., ט) [פסחים לח. ע"ש לקמן כח. וש"נ], י) פי' שמעתי מרבי, כ) היינו מ"ש לקמן כח. המפריש נקבה לפסחו כו',

שינויי נוסחאות

א] איל דזבן קרן. (ש"מ): **ב]** נ"ל קרי. (ש"מ, וגליון): **ג]** איל דזבן קרן. (ש"מ): **ד]** דאפרשיה אימא לך מיתכפר. (ש"מ): **ה]** להו אדם מתכפר. (ש"מ): **ו]** סלע מביתו אמאי ישלם סלע הא חסר ליה ז' מאי ישלם סלע תשלום. (ש"מ): **ז]** גזירה. ס"א שלא יאמרו אדם מתכפר בפחות משתי סלעים. (ש"מ): **ח]** הפרשה יפה שתי סלעים ובשעת כפרה יפה סלע יצא: בשעת הפרשה יפה סלע ובשעת כפרה יפה שתי סלעים לא יצא. (גליון). בקצת ס"י הגירסא להיפך בשעת הפרשה יפה סלע ובשעת כפרה יפה שתים כשר ובשעת הפרשה יפה שתים ובשעת כפרה יפה סלע פסול. עיין בפי' המשנה להרמב"ם וברגמ"ה גריס כגירסת רש"י. (ש"מ): **ט]** ר' חנניא משמיה. (ש"מ): **י]** תיבות, דולד אין טעון לחם, נמחקו. (ש"מ): **יא]** קסבר אדם מתכפר. (ש"מ): **יב]** תיבת הרי נמחק. (ש"מ): **יג]** עי' שטמ"ק בהשמטות חילופי הגירסאות במימרא זו: **יד]** נדחין דקתני אינה קריבה וש"מ כו' מדחה דקתני ותמורתה כיוצא בה וש"מ. (דפו"ר): **טו]** בדמים דקתני קדושה למאי קדושה לדמים. (דפו"ר): **טז]** יוחנן משום רשב"י. (ש"מ): **יז]** ר' חייא בר אבא מהדר. (ש"מ, ובגליון כתוב: נ"ל ר' חייא בר אבא כל תלתין יומין מהדר תלמודיה קמיה דר' יוחנן רביה כו' [וכ"ה בברכות לח: ובחולין פו:]: **יח]** הלכה זו ממני. (ש"מ): **יט]** נתנה תורה קצבה. (ש"מ): **כ]** חלב נהוי לה. (ש"מ): **כא]** נזיר נהוי ליה. (ש"מ): **כב]** איל דזבן כו'. (ש"מ): **כג]** איל דזבן קרן וחומשו שהרי ברישא הקרן והחומש עולין עשרה זוז כמו כן אחד מהאילים אשר לקח הוא יפה עשרה זוז ולהכי קרא. (ש"מ): **כד]** לאשמו הראשון דהיינו גזילו מעילתו. (ש"מ): **כה]** איל דזבן קרן. (ש"מ): **כו]** והחומש דהיינו גזילו אינו עולה. (ש"מ): **כז]** וחומש סלע ואין. (ש"מ): **כח]** לחובתו. (רש"ש): **כט]** זהו הגהה. (גליון): **ל]** מה"ד, תשלום דסלע. (ש"מ): **לא]** סלעים בעינן וליכא. (ש"מ): **לב]** בס"א לא יתן. (גליון): **לג]** ידי נדרו הס"ד, ומה"ד אבל לפני. (ש"מ): **לד]** דיחוי ושוב. (ש"מ):

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה במחוסרי וכו' ומצורע משום שכפרתן:

שיטה מקובצת

בכינוס חומשין. עיין בהשמטות: **דאוזיל רועה גביה.** גליון. ולא משני הכא דמיירי בשפטמו מדלא קתני והרי אחד בשתי סלעים אלמא דלא מיירי בשפטמו: **א"ה אימא סיפא.** גליון. אי אמרת בשלמא דאיירי בלא פטמו אלא דשבח מאליו ואדם מתכפר בשבח הקדש ניחא דהא דצריך לשלם סלע מביתו מדרבנן. הר"י ז"ל: **ת"ש בשעת הפרשה.** והכא ליכא לאוקמי כשפטמו מדלא קתני והרי הוא בשתים כדלעיל וגם מדקתני בשעת הפרשה יפה סלע משמע דלא אוזיל רועה גביה מש"ה לא אוקמי דאוזיל רועה גביה. תוס' כת"י: **בשעת הפרשה.** נ"ב ואין סברא לומר כשפטמה דא"כ הוי ליה למימר ובשעת כפרה הרי בשתים. מהר"י ז"ל: **בעי ר"א אדם מתכפר בשבח הקדש או לא.** עי' תוס' מנחות פ ע"א (ד"ה מאי): **וחזר ולקח כו'** להכי נקט ב' שותפין שאם היה כולו שלו והקדיש חציה פשיטא שפשטה קדושה בכולה כיון דהקדיש לדבר שהנשמה תלויה בו וחזי להקרבה אבל השתא שהיא של שותפין לא פשטה בכולה והילכך אמר וחזר ולקחה ולא קאמר ואח"כ הקדיש חבירו חציה האחרת משום דלא הוי מצי למימר ועושה תמורה דשותפין אינן ממירין כדאיתא בתמורה (יג.) ובפ"ק דזבחים (ו.). תוס' הרא"ש: **ש"מ תלת ש"מ בע"ח נדחים וש"מ דיחוי מעיקרא הוי דיחוי וש"מ יש דיחוי בדמים.** עיין בהשמטות: **בדמים דקתני קדושה למאי קדושה לדמים.** בפ"ק דקדושין יש גירסא אחרת דלא גריס כגירסא דכאן: **מפני מה לא נתנה תורה קצבה.** נ"ב תוס' מנחות דף קז ע"ב (ד"ה כבש): **אין לך דבר שהוא בא לבטלה אלא אשם נזיר בלבד.** עיין בהשמטות: [רש"י ד"ה בעלי חיים כו'] **אלמא נדחין הל"מ היא ואין למדין הימנה.** גליון. א) וי"ל אע"ג דמשנה היא ופליגי ר' יהודה ור"ש מ"מ בעי [לאשמועינן] כמאן סבר ר' יוחנן. גליון מהר"י ז"ל:

א) נ"ל גליון וא"ת מתניתין היא ביומא. [המגיה בוילנא]

א) נראה דל"ל ולעולם אימא לך דאין אדם מתכפר בשבח הקדש. [המגיה בוילנא] ב) במשנה שם: ומן בעלי מומין על התמימים. (בכ"י וכולהו אילן: וכן בעלי מומין עושין תמורה).

עין משפט
נר מצוה

לא א מיי' פ"ג מהלכות שגגות הלכה ג וע' בכ"מ בשם הר"י קורקוס:
לב ב מיי' פ"ח מהלכות נזירות הלכה טו:
לג ג מיי' פ"ד מהלכות מעילה הלכה ה:
לד ד מיי' פ"י מהלכות שגגות הלכה ט:
לה ה מיי' פ"ד מהל' מעילה הלכה ה:
לו ו מיי' פ"י מהל' שגגות הלכה ט:
לז ז מיי' שם הל"י [ופ"ה מהלכות פסוה"מ הל' ט]:
ח מיי' פ"י מהל' שגגות הל' י:
לח ט מיי' שם הל' יא [ופ"ה מהלכות פסוה"מ הל' י]:

מתני' [א]המפריש חטאתו ומת לא יביאנו בנו א]תחתיו לא יביאנו מחטא ב]אל חטא אפי' ג]הפריש על חלב שאכל אמש לא יביאנה על חלב שאכל היום שנאמר [1]קרבנו על חטאתו עד שיהא קרבנו לשם חטאתו: **גמ'** מנא ה"מ א)דת"ר קרבנו בקרבנו הוא יוצא ואינו יוצא בקרבן אביו יכול לא יצא בקרבן אביו בבהמה שהפריש אביו מן הקלה על החמורה או מן החמורה על הקלה אבל יוצא בקרבן שהפריש אביו מן הקלה על הקלה או מן החמורה על החמורה ת"ל קרבנו בקרבנו הוא יוצא ואינו יוצא ד]בקרבנו של אביו יכול לא יצא בקרבן אביו בבהמה שהפריש אפילו מן הקלה על הקלה או מן החמורה על החמורה [ב]שהרי אין מגלח נזירותו על בהמה שהפריש אביו ה] אבל יוצא במעות שהפריש אביו אפילו מן הקלה על החמורה או מן החמורה על הקלה שהרי אדם מגלח נזירותו על מעות שהפריש אביו בזמן שהן סתומים ולא בזמן שהן מפורשין תלמוד לומר קרבנו בקרבנו הוא יוצא ואין יוצא בקרבן אביו יכול לא יצא אפי' במעות שהפריש ו] אפילו מן הקלה על הקלה או מן החמורה על החמורה אבל יוצא בקרבן שהפריש לעצמו אפילו מן החמורה על הקלה או מן הקלה על החמורה ת"ל קרבנו על חטאתו עד שיהא ז] לשם חטאת יכול לא יצא בקרבן עצמו בבהמה שהפריש לעצמו אפילו מן הקלה על החמורה שכן אם הפריש בהמה על החלב והביאה על הדם ח]על הדם והביאה על החלב ט] [ג]שהרי לא מעל ולא כיפר אבל יוצא במעות [ד]שהפריש לעצמו מן הקלה על הקלה י]ומן החמורה על החמורה יא]או מן החמורה על הקלה ומן הקלה על החמורה שכן [ה]אם הפריש יב]לעצמו מעות יג]על החלב והביאן על הדם על הדם והביאן על החלב יד]שהרי מעל וכיפר ת"ל קרבנו על חטאתו עד שיהא קרבנו לשם חטאו מאי לא מעל ולא כיפר תרגמא רב שמואל בר שימי קמיה דרב פפא ה"ק כיון דלא מצי מעיל כפורי נמי לא מכפר הואיל וכך לא מצי משני אבל מעות כיון דאי משני טו] מעיל ומייתי קרבן מעילה אימא בתחלה נמי טז]מייתי קמ"ל: **מתני'** [ו]מביאין מהקדש כשבה שעירה מהקדש שעירה כשבה ומהקדש כשבה ושעירה תורין ובני יונה ומהקדש תורין ובני יונה עשירית האיפה [ז]כיצד הפריש לכשבה או לשעירה העני יביא עוף העני יביא עשירית האיפה [ח]הפריש לעשירית האיפה העשיר יביא עוף העשיר יביא כשבה יז]ושעירה: **גמ'** יח]מנה"מ דת"ר [2]מחטאתו [3]מחטאתו על [4]חטאתו מה תלמוד לומר מנין אתה אומר שמביאין מהקדש כשבה שעירה ומהקדש שעירה כשבה ומהקדש כשבה ושעירה תורים ובני יונה ומהקדש תורין ובני יונה עשירית האיפה כיצד הפריש לכשבה ולשעירה והעני יביא עוף העני יביא עשירית האיפה הפריש עשירית האיפה והעשיר יביא עוף העשיר יביא כשבה או שעירה [ט]הפריש כשבה או שעירה ונסתאבו יט][אם רצה] יביא בדמיהן עוף הפריש עוף ונסתאב לא יביא בדמיו עשירית האיפה שאין לעוף פדיון לכן נאמר מחטאתו כ]על חטאתו ואיצטריך למכתב מחטאתו גבי כשבה או שעירה [ב]ואיצטריך למכתב גבי עוף כא]דאי כתיב קרא גבי הקדש כשבה או שעירה ה"א הפריש כשבה כי מיעני מהלין מעות נחלינון על עוף דנייתי עוף דכשבה ועוף תרוייהו מיני דמים נינהו אבל עשירית האיפה דלאו מיני דדמים נינהו אי לא כתיב קרא מחטאתו גבי עוף ה"א כי מפריש מעות לקינו ומיעני לא מייתי עשירית האיפה דלאו מיני דדמים הוא אלא מייתי עשירית האיפה מן ביתיה והלין מעות דאפריש יפלו לנדבה אהכי הדר כתיב קרא מחטאתו גבי עוף למימרא דמהקדש דעוף נמי מייתי עשירית כב]האיפה (א) וה"ק כי מפריש לעשירית האיפה ואדמייתי העשיר נוסיף עליהון ונייתי עוף ונייתי כשבה או כג]שעירה ומ"ט כתיב על חטאתו גבי עשירית האיפה דאי כתיב על חטאתו גבי עוף ה"א כי מפריש מעות לקינו והעשיר הוא דמוסיף עליהון ומייתי כשבה או שעירה דתרווייהו מיני דמים נינהו אבל הפריש מעות לעשירית האיפה והעשיר (הלין דמפריש) (ב) אי לא העשיר טובא נייתי עוף ואם העשיר טובא נייתי כשבה או שעירה והלין מעות דאפריש יפלו לנדבה אהכי כתיב כד]קרא בהדין חטאת בעשירות ודלות מחטאתו וגבי דלי דלות על חטאתו למדרש כדאמרינן אמר ר' אלעזר אמר רבי אושעיא [ג]מטמא מקדש עשיר שהפריש קן

מתני' לא יביאנו בנו אחריו. על חיוב כה]שלו ואין צריך לומר על חטא האב דאין כפרה לאחר מיתה: **גמ' מן הקלה על החמורה.** לא יצא זה מידי עבירה קלה כגון נדה וחלב שאין בהן מיתת בית דין: **בבהמה שהפריש אביו.** על עבירה חמורה כגון חלול שבת: תלתא זימני כתיב גבי חטאת קרבנו חד בנשיא ד) ותרין ביחיד ה): **אינו מגלח נזירות על בהמת אביו.** שהפריש אביו לנזירתו: **בזמן שהן סתומין.** שלא פירש אלו לקנות חטאת ואלו לקנות עולה והכי מפרש בפרק מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו (נזיר כז:): **לא מעל ולא כיפר.** מפרש לקמיה: (ג) **הרי זה מעל.** שהוציא מעות הקדש לחולין דשינו לדבר אחר: **כיון דלא מצי מעיל.** דאינו יכול להוציא לחולין ולא לשנותה (ד) אף כו]דמשני לה בקדושתה קיימא דהקדש שאינו בעל מום לא יצא לעולם לחולין: **אבל מעות.** דשייכא בהו מעילה ונפקי לחולין וכפר אי עבר אימא בתחלה נייתי: **קמ"ל.** קרבנו על חטאתו: **מתני' מביאין מהקדש כשבה שעירה.** שאם הפריש מעות לקנות כשבה כז](או שעירה) לחטאתו אם רצה יקח מהן שעירה: **הפריש** (ה) **כשבה או שעירה.** כלומר מעות לכשבה או לשעירה כח]העני יביא בהן עוף והשאר חולין: **העשיר יביא כשבה.** ויוסיף עוד מביתו על דמי עשירית האיפה: (ו) כט] **גמ' ונסתאבו אם רצה יביא בדמיו עוף.** כגון אם העני: **שאין לעוף פדיון.** שפדיון לא נאמר אלא בבהמה: ל]**מחטאתו על חטאתו.** בקרבן עולה ויורד כתיב גבי כשבה ושעירה (ויקרא ה) מחטאתו דמשמע מקצת חטאתו כלומר אם העני יביא עוף ממקצת דמים הללו וגבי עוף כתיב (שם) מחטאתו דמשמע דאם העני יביא במקצת דמי עוף עשירית האיפה וגבי עשירית האיפה כתיב (שם) על חטאתו דמשמע דאם העשיר יוסיף על הדמים הללו ויביא עוף או אם העשיר יותר יביא כשבה או שעירה: **הפריש כשבה.** כלומר מעות לקנות כשבה: **אהכי הדר כתיב מחטאתו גבי עוף.** לאשמועינן דממקצת דמי עוף יביא כפרתו כגון עשירית האיפה: **ומאי טעמא כתיב על חטאתו גבי עשירית האיפה.** ולא כתביה גבי עוף: **דאי כתיב על חטאתו גבי עוף.** ולא כתביה גבי עשירית האיפה: **הוה אמינא כו' אבל הפריש מעות לעשירית האיפה והעשיר אימא** לא]**אינו העשיר (טובא).** יביא עוף כמשפטו מביתו ואם העשיר טובא יביא כשבה או שעירה מביתו והנך מעות דעשירית האיפה יפלו לנדבת ציבור אהכי כתיב בעשירות כשבה או שעירה: לב]**ודלות.** העוף מחטאתו לאשמועינן דאם העני עוד יביא עשירית האיפה במקצת הדמים: לג]**גבי דלי דלות.** עשירית האיפה על חטאתו למידרש דמוסיף עלייהו וליתי עוף אע"ג דמין דמים הוא ולא דמי לעשירית האיפה אפי' הכי יביא עוף ואם עוד העשיר יביא כשבה: **שהפריש קן.** תורין:

מסורת הש"ס

א) נזיר כז: וע"ש, ב) עי' בספר ב"ש, ג) [עי' תוס' זבחים יב: סד"ה יב. וש"מ יש לדחוי], ד) [ויקרא ד], ה) [שם],

שינויי נוסחאות

א] נ"ל, אחריו, כ"א במשנה שבמשניות וברמב"ס. (גליון, וכ"ה בש"מ): **ב]** נ"ל על כ"א במשנה שבמשניות. (גליון, וכ"ה בש"מ): **ג]** תיבת הפריש ליתא בדפ"ר ובמשנה שבמשניות: **ד]** ואינו יוצא בקרבן אביו יכול לא יצא בקרבן בהמה שהפריש אביו אפילו מן הקלה. (ש"מ): **ה]** אביו לנזירתו. (ש"מ): **ו]** שהפריש אביו אפי'. (ש"מ): **ז]** שיהא קרבנו לשום חטאו יכול. (ש"מ): **ח]** הדם או על. (ש"מ): **ט]** החלב הרי לא. (ש"מ): **י]** הקלה או מן החמורה. (דפ"ר וש"מ): **יא]** מן תיבת או עד תיבת שכן ליתא בדפו"ר, וכנראה היא ע"פ הסוגיא בנזיר: **יב]** תיבת לעצמו ליתא בדפו"ר, וכנראה היא ע"פ הסוגיא בנזיר: **יג]** על הדם והביאן על הדם על החלב והביאן על החלב. (ש"מ כ"י בשם קצת ס"י). אך ליין "וברוב הספרים כבעמוד", (דהיינו כמו בנדפס): **יד]** החלב הרי מעל. (ש"מ): **טו]** משני להו מעיל. (ש"מ): **טז]** נמי נייתי קמ"ל. (ש"מ): **יז]** כשבה או שעירה. (ש"מ): **יח]** הפריש כשבה או שעירה ונסתאבו אם רצה יביא בדמיהן עוף הפריש עוף ונסתאב לא יביא בדמיו עשירית האיפה שאין לעוף פדיון כך מסיים המשנה שבמשניות [וכ"ה הגירסא בפירש"י וע"ש בפי' הרב מברטנורה ובתי"ט ופי' המשניות להרמב"ס. (גליון וכעי"ז בש"מ): **יט]** ונסתאבו רצה יביא. (ש"מ): **כ]** מחטאתו מחטאתו על חטאתו. (ש"מ): **כא]** עוף דכי קאמר קרא מהקדש כשבה או שעירה כי מיעני. (ש"מ), ותיבות ה"א הפריש כשבה אינם בדפ"ר ובגירסת ש"מ: **כב]** האיפה ומאי טעמא כתב על חטאתו גבי עשירית האיפה הכי קאמר כי מפריש מעות לעשירית. (ש"מ): **כג]** שעירה דאי כתיב כו' [והשאר שייך לעיל]. (ש"מ), [ובש"מ הנדפס: שעירה ולא נייתי עשירית האיפה כדאקדיש והלין מעות יפלו לנדבה דאי כתיב] בד' ויל"א נדפס קטע זה כאן, אך בהוצאת אילן אינו, ואולי מקומו ג' שורות להלן [בגליוס כתה"י לא ניתן לקרוא הגהה זו כראוי, כי נקרעו השוליים]: **כד]** קרא בעשירות מחטאתו ובדלות מחטאתו. (ש"מ), אך בש"מ כ"י כלפנינו: **כה]** חיוב דחטאו ואין צריך. (ש"מ), נ"א על חטאו ואין צריך. (ש"מ כ"י): **כו]** לשנותה ואע"ג דמשני. (ש"מ): **כז]** תיבות או שעירה נמחק. (ש"מ): **כח]** לשעירה הס"ד, ומה"ד העני. (ש"מ): **כט]** תיבת גמ' נמחק מכאן וצ"ל להלן. (ש"מ): **ל]** גמ' [ומה"ד] מחטאתו מחטאתו על. (ש"מ): **לא]** אימא אי לא העשיר טובא. (ש"מ): **לב]** או שעירה ובדלות הוא דיבור אחד. (ש"מ): **לג]** הדמים וגבי דלי דלות [והוא דיבור אחד]. (ש"מ):

הגהות הב"ח

(א) גמ' דעוף נמי מייתי עשירית האיפה **ואיצטריך למיכתב על חטאתו גבי עשירית האיפה** וה"ק כי מפריש לעשירית האיפה וכו' ומ"ט כתיב על חטאתו גבי עשירית האיפה ולא גבי עוף דאי כתיב: **(ב)** שם והעשיר הלין דמפריש אלו העשיר טובא: **(ג)** רש"י ד"ה לא מעל וכו' לקמיה הס"ד ואח"כ מ"ה שהרי מעל ותיבת זה נמחק: **(ד)** ד"ה כיון וכו' ולא לשנותה **דאע"פ** דמשני: **(ה)** ד"ה הפריש **לכשבה או** לשעירה הפריש מעות לקנות בהן כשבה או שעירה: **(ו)** הציון גמרא נ"ל קודם ד"ה מחטאתו וכו' וגבי עוף נמי כתיב וכו' דאם העני יותר יביא:

שיטה מקובצת

קרבנו. עיין מנחות דף ג': דת"ר **מחטאתו מחטאתו על חטאתו.** נ"ב מנחות דף קא ע"א: **אם רצה יביא בדמיה עוף.** אם העני וא"ת הכא למה תנא רצה ולעיל לא תנא ליה ושמא משום דבעי למיתני בעוף לא יביא תנא הכא אם רצה, א"נ משום דבגמ' איכא קרא מחטאתו למדרש דאם הפריש כבש יביא עוף עוף יביא עשירית האיפה הילכך זקוק להביא עוף וקרא איירי בהפריש מעות ולא במפריש כשב ונסתאב דזה לא חזינן מקרא שמוטל עליו למוכרה ולהביא מדמיה עוף אלא ברצונו תלוי אם רצה למוכרה ימכור אותה ויביא בדמיה כשבה אחרת. מהר"י ז"ל: **נחלינון.** משמע לישנא שכולן חולין חוץ מדמי עוף ולא קאמר יפלו מעות לנדבה: **והלין מעות דאפריש יפלו לנדבה אהכי הדר כתיב מחטאתו גבי עוף.** קשה לא לכתוב מחטאתו רק גבי עוף ומדאמר דמדמי עוף מייתי עשירית האיפה כ"ש מדמי כשבה עוף כדדרשינן על חטאתו בעשירית האיפה תרתי דיביא עוף ובהמה, ושמא אי לא חזינא תרי קראי מחטאתו בכשבה ובעוף לא דרשינן תרתי מקרא דעל חטאתו דגבי עשירית האיפה. מהר"י ז"ל: [רש"י ד"ה הפריש כו'] **העני יביא בהן עוף והשאר חולין.** גליון. ויותר נראה דהשאר לנדבה ובקונטרס לא רצה לפרש כן דכיון שלא יצאו מידי הקדש למה יחליף דין קרבן עשיר שהפריש דכל עיקר דשינה הכתוב (בעשירות) [בעניות] היינו דחס רחמנא עליה אבל זה שלא ירויח למה ישתנה דינו אם לא שיצא לחולין ויהיו שלו. גליון מהר"י ז"ל:

תורה אור השלם

1. אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: ויקרא ד כח
2. וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַייָ עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא נְקֵבָה מִן הַצֹּאן כִּשְׂבָּה אוֹ שְׂעִירַת עִזִּים לְחַטָּאת וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ: ויקרא ה ו
3. וְאֶת הַשֵּׁנִי יַעֲשֶׂה עֹלָה כַּמִּשְׁפָּט וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח לוֹ: ויקרא ה י
4. וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא מֵאַחַת מֵאֵלֶּה וְנִסְלַח לוֹ וְהָיְתָה לַכֹּהֵן כַּמִּנְחָה: ויקרא ה יג

רבינו גרשום

מתני' המפריש **חטאתו** על חטאו ומת. אע"פ שעשה בנו אותו חטא עצמו כגון שזה אכל חלב ומת ובנו אכל חלב **לא יביאנו בנו אחריו** משום דחטאת שמתו בעליה היא: **ולא יביאנו** הוא עצמו **מחטא על חטא.** כגון אם הפרישה על חלב שאכל ואח"כ אכל דם לא יביאנה לשם דם: **שנאמר קרבנו על חטאתו.** דכתיב והביא את קרבנו שעירת עזים תמימה נקבה על חטאתו **עד שיהא קרבנו לשם חטאו** שהפרישו תחילה: **גמ' שהפריש אביו מן הקלה.** שהפריש אביו קרבן על חלב שאכל דהיינו קלה דחייב כרת ולא מיתת ב"ד: **על החמורה.** על שבת שחילל בנו דהיינו חמורה דחייבין על אותה [עבירה] מיתת ב"ד דהואיל דשל בנו חמורה משל אביו אינו יוצא בקרבן שהפריש אביו **או** אם היה חיוב של אביו חמורה חיוב מיתת ב"ד ושלו קלה חיוב כרת הואיל ואין חיובו דומה לשל אביו אינו יוצא בקרבן אביו **אבל יצא בקרבן שהפריש אביו מן הקלה על הקלה** כלומר אם של אביו היתה קלה ושלו נמי קלה **ת"ל קרבנו כו': שהרי אין מגלח נזירותו על בהמה שהפריש אביו.** לנזירותו דחטאת שמתו בעליה הוא: **אבל יוצא במעות שהפריש אביו** לחטאתו **אפילו מן הקלה על החמורה. שהרי אדם מגלח נזירותו על מעות שהפריש אביו בזמן שהן סתומין** שלא פירש אלו לחטאתו ואלו לעולתו ואלו לשלמיו דהואיל דלא פירש דמי חטאת לא דמי כחטאת שמתו בעליה: **ת"ל קרבנו.** דבקרבנו במעות שהפריש הוא עצמו יוצא ולא במעות שהפריש אביו אפילו סתומין דסתומין דאביו הוו כמפורשין שהרי חטאת בלבד הוא מביא ולצורך חטאת הפרישן ודמי כחטאת שמתו בעליה: **יכול לא יצא על מעות שהפריש אביו** אפילו סתומין משום ההוא טעמא דאמרן: **אבל יוצא בקרבן שהפריש לעצמו אפילו מן הקלה על החמורה או מן כו': ת"ל קרבנו על חטאתו.** צריך שיפריש **קרבנו לשום חטאו: מאי שהרי לא מעל ולא כיפר** דקאמר **תרגמא רב שיזבי הכי קאמר כיון דלא מצי מעיל** הכי אפילו במתכוין כי הפריש בהמה על החלב והביאה על הדם שהרי זה לא הוציאה לחולין ולא מעל וכיון דלא חשיב שינוי לענין למעול בה הכי נמי כששינה לשם דם אפי' במתכוין לא חשיב שינוי ולא כיפר לשום דם **אבל מעות** שהפרישן על החלב **כיון דמשני להו מעיל** שכיון שנותנן בשביל חטאת אחרת הוציאן לחולין שלא כדין שלא [הוציאן] לשום חטאת שהופרשו משום הכי מעל **ומייתי קרבן מעילה** וכיון דמהני שינוי דידהו למעילה **אימא בתחילה נמי** מהני דמצי לכתחילה לשנות מעות של חלב לשם דם קמ"ל קרבנו על חטאתו דלא הא דיעבד כיפר: **מתני' מביאין מהקדש כשבה שעירה.** יחיד שהפריש מעות לחטאתו לקנות מהן כשבה ונמלך ורצה להביא בהן שעירה רשאי: **ומהקדש כשבה או שעירה תורין ובני יונה.** ומפרש **כיצד הפריש לכשבה או שעירה** מקצת מעות וקודם שהספיק להוסיף **העני** יביא באותן מקצת דמים תורין ואם לא היה באותן מקצת מעות שיעור תורין **והעני** ואינו משיג להוסיף עליהן לדמי תורין **יביא** באותן מקצת **עשירית האיפה** או היה עני **והפריש** תחילה **לעשירית האיפה** ולא הספיק לקנות עד **שהעשיר יביא עוף** כו': **הפריש כשבה או שעירה ונסתאבה.** שנפל בה מום והעני **אם רצה** ימכרנה **ויביא בדמיה עוף** והמותר לנדבה ואם לא רצה יפריש מביתו עוף אבל אם היה עני **והפריש עוף ונסתאב** שנעשה מחוסר אבר דהאי דאמרינן תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות הני מילי בדוקין שבעין אבל במחוסר אבר פסול. וחזר והעני **לא יביא בדמיו** של עוף **עשירית האיפה דאין פדיון לעוף** דמאחר שהקדישו הקדש גמור אין לו פדיון אע"ג דנסתאב אלא למיתה אזיל ויביא עשירית האיפה מביתו. דהכי גרסינן במנחות (ק:) המנחות והנסכים והעופות אין להן פדיון שלא נאמר פדיון אלא בבהמה: **גמ' מנהני מילי.** דמביא מן הקדש כשבה כו': **דת"ר מחטאתו מחטאתו.** כתיב בנשיא מחטאתו וביחיד בשמיעת קול מחטאתו ובעשירית האיפה על חטאתו מלמד שכשהפריש מקצת מעות לחטאתו **לכשבה או שעירה והעני מביא עוף** כו'. **לכך נאמר מחטאתו מחטאתו על חטאתו. ואיצטריך למיכתב** קרא מחטאתו **גבי עוף** מ"ט **דמאי דאמר קרא** מחטאתו **גבי כשבה או שעירה** כלומר דמהקדש כשבה או שעירה דהנך מקצת מעות **ניחלינון על עוף** ומייתי קרבן מינייהו היינו טעמא משום **דכשבה ועוף תרוייהו מיני דמים נינהו אבל עשירית האיפה** וכו': **ומ"ט כתיב על חטאתו גבי עשירית האיפה** הכי קאמר דיכול להוסיף עליו כי העשיר: **דאי כתיב על חטאתו גבי עוף.** ולא גבי עשירית האיפה **הוה אמינא כי מפריש מעות לקינו והעשיר** כו': **אבל הפריש מעות לעשירית האיפה והעשיר. הלין מעות דאפריש אי לא העשיר טובא ניתי עוף** מן ביתו ולא מן הלין מעות דאפריש דלאו תרוויהו מיני דמים נינהו. **ואי העשיר טובא נייתי כשבה או שעירה והלין מעות דאפריש** לעשירית האיפה **יפלו לנדבה אהכי כתיב** גבי עשירית האיפה דהיינו דלי דלות **על חטאתו למידרש כדאמרן** דאי העשיר מצי מוסיף עלייהו ומייתי עוף אע"ג דלאו תרוויהו מיני דמים נינהו ואי חזר והעשיר מוסיף ומייתי כשבה או שעירה: **מטמא מקדש.** שהיה **עשיר והפריש** קן תחת כבשתו שהיה חייב להביא כשהוא עשיר **והעני** ועכשיו הוא ראוי להן **הואיל** ונדחה זה הקן כשהביאו כשהוא עשיר שלא יצא כדאמר לקמן עשיר שהביא קרבן עני לא יצא עכשיו כשהוא עני נדחה שלא יצא:

מוסף רש"י

דת"ר קרבנו. אשר נשיא יחטא וגו' והביא את קרבנו (נזיר כז:). **שהפריש אביו מן הקלה.** מן עבירה קלה שעבר, כגון שבועת העדות ושבועת ביטוי, **על החמורה.** שהבן חטא, כגון שאכל חלב ודם או שנתחייב בחייבי מיתות ב"ד (שם). **ת"ל קרבנו.** ואם נפש אחת תחטא והביא קרבנו (שם). **שהרי אין מגלח נזירותו.** כדתנן (שם ל.) מי שהיו לו ולאביו נזירין והפריש אביו מעות סתומין כו' מדקאמר מעות ולא אמר בהמה ש"מ דעל מעות הוא דמגלח ולא על בהמה (שם כז:). **ת"ל קרבנו.** ואם כבש יביא קרבנו, בקרבנו הוא יוצא כו', ואית דדריש ליה מקרבנו קמא (שם כח.). **מן הקלה על הקלה.** משבועת העדות לשבועת הפקדון או לשבועת ביטוי (שם). **מן החמורה על החמורה.** מחלב לדם, מחייבי מיתות לחייבי כריתות בשוגג (שם). **שכן אם הפריש בהמה על החלב.** שאכל בשוגג, **והביאה על הדם.** שאכל בשוגג, **שהרי לא מעל.** לפי שהוא קדושת הגוף ואי אפשר לו להוציאה לחולין לפיכך לא כיפר וכדאמרינן (לקמן) דכיון דלא מצי מעיל כפורי נמי לא מכפר (נזיר כח.). **שהרי מעל וכיפר.** דכיון דלקח בהן חטאת שלא הופרש לשמן הוה ליה כמפיק להו לחולין ומעל, וכיון דמעל בו אמרינן וכפר דהוא קרבן מעילה (שם). **ת"ל קרבנו על חטאתו.** דלעולם לא כיפר עד שיהא קרבנו לשום חטאו, שאע"פ שמעל לא כיפר (שם).

לכבשתו והעני הואיל ונדחה ידחה אמר רב הונא בריה דרב יהושע [א]שמע מינה תלת שמע מינה בעלי חיים נדחים וקדושת דמים א] נדחה ודחוי מעיקרא הוי דחוי מתיב רב עוקבא בר חמא ב] [א]המפריש נקבה לפסחו קודם הפסח תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה פסח ילדה זכר ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו פסח ר"ש אומר הוא עצמו יקרב פסח ש"מ [ב]בעלי חיים אינם נדחים (א) אמרי דבי רבי אושעיא ב] כי אמרינן לרבנן דר"ש ס"ל בעלי חיים אינן נדחין ג] והגרלה אינה מעכבת דתניא [ג]מת אחד מהן מביא חבירו שלא בהגרלה דברי ר"ש אלמא קסבר [ד]בעלי חיים אינן נידחין והגרלה אינה מעכבת [ה]אמר רב חסדא [ג]אין הקינין מתפרשות אלא אי בלקיחת בעלים אי בעשיית כהן אמר רב שימי בר אשי מאי טעמא דרב חסדא דכתיב [1]ולקחה שתי תורים וגו' [2]ועשה הכהן וגו' או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן מיתיבי [3]ועשהו חטאת [ו]הגורל ד] עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת ה] ואין כהן עושה חטאת שיכול והלא דין הוא ומה במקום שלא קידש הגורל קידש השם מקום ו] שיקדש הגורל אינו דין שיקדש השם ת"ל ועשהו חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת קתני שם דומיא דגורל מה גורל לאו בלקיחה ולאו בעשייה אף השם נמי לאו בלקיחה ולאו בעשייה אמר ז] רב ה"ק ומה במקום שלא קידש הגורל (ב) בלקיחת בעלים ובעשיית הכהן קידש השם אי בלקיחת בעלים אי בעשיית כהן כאן ח] שיקדש הגורל שלא בלקיחה ושלא בעשייה אינו דין שיקדש השם אי בלקיחה אי בעשייה ת"ל ועשהו חטאת הגורל ט] עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת מיתיבי [ז]מטמא מקדש עני שהפריש מעות לקינו והעשיר י] [ואח"כ] אמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו ואין מוסיף ומביא יא] [חובתו] מדמי עולתו והא הכא דליכא לא לקיחה ולא עשייה וקתני מביא חובתו מדמי חטאתו יב] ולא מדמי עולתו א"ר ששת ותסברא מתניתא מתקנתא היא דקתני והעשיר יג] [ואח"כ אמר] והא"ר אלעזר א"ר אושעיא [ד]מטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני לא יצא (ג) אלא מאי אית לך למימר וכבר אמר משעת יד] ענייתו ה"נ וכבר אמר משעת הפרשתו ולר' חגא א"ר טו] אושעיא דאמר יצא מאי איכא למימר (ד) תני ואח"כ לקח טז] ואמר מיתיבי [ח]מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא עשיר שהביא קרבן עני לא יצא תיובתא דר' חגא א"ר יאשיה אמר לך שאני גבי מצורע דמיעט רחמנא [4]זאת אי הכי אפילו מצורע עני נמי שהביא קרבן עשיר לא יצא לאיי הא אהדריה קרא תורת והתניא תורת לרבות מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא יכול אפילו עשיר שהביא קרבן עני שיצא תלמוד לומר זאת ולילף מיניה אמר קרא [5]ואם דל הוא ואין ידו משגת יז] מצורע הוא דעשיר שהביא קרבן (ה) עני הוא דלא יצא אבל מטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני יצא:

מתני' [ט]ר"ש אומר כבשים קודמין יח] את העזים בכל מקום יכול מפני שהן מובחרים מהם ת"ל [6]ואם כבש יביא קרבנו לחטאת מלמד ששניהם שקולין תורין קודמין לבני יונה בכל מקום יכול מפני שהן מובחרים מהן תלמוד לומר יט] [7](תור ובני) יונה או תור לחטאת מלמד ששניהם שקולין האב קודם לאם בכל מקום יכול מפני שכיבוד האב (ו) כ] קודם על כיבוד האם ת"ל [8]איש אמו ואביו תיראו מלמד [ה]ששניהם שקולין אבל אמרו חכמים [ו]האב קודם לאם בכל מקום מפני שהוא ואמו [ו]חייבין בכבוד אביו וכן בתלמוד תורה [ז]אם זכה הבן לפני הרב הרב קודם את האב בכל מקום מפני שהוא ואביו חייבין בכבוד רבו: **גמ'** [כ]ת"ר ד' צווחות צווחה עזרה צווחה אחת הוציאו מיכן בני עלי חפני ופנחס שטימאו את ההיכל צווחה שניה פתחו שערים ויכנס יוחנן בן נדבאי תלמידו של פינקאי וימלא כרסו מקדשי שמים אמרו על כא] בן נדבאי שהיה אוכל ארבע סאה גוזלות

לכבשתו. כלומר במקום כבשתו שרלה להקריב קרבן עני: **והעני הואיל ונדחה.** שבשעה שהפרישו לא היה ראוי להקריבו דר' אושעיא לטעמיה דאמר לקמן מטמא מקדש עשיר והביא קרבן עני לא יצא: **ידחה.** לעולם: **קדושת דמים מדחה.** משהוקדש בתחלה לדמים כמו זה שתחלתו לא קדש אלא לדמיו דהא עשיר הוה מדחתו קדושת דמים לעולם מקדושת מזבח. וא"ת הלא אין פדיון דמים לעוף ה"מ היכא דנראה להקריב בשעת הפרשה כגון אם הפרישו בעניות ונסתאב אבל זה לא חלה עליו קדושת מזבח מעולם: **וש"מ דיחוי מעיקרא.** דלא נראה מעולם דלא חל עליו קדושת מזבח מעולם ונדחה הוי דיחוי לעולם וכ"ש נראה ונדחה פשיטא לן בכל דוכתא דשוב אינו חוזר ונראה: **קודם לפסח.** כדי נסבא: **ילדה.** אפילו זכר ירעה דמכח קדושה דחויה בא: **שמע מינה.** מדר"ש: **מת אחד מהן.** משעירי יוה"כ מביא חבירו מן השוק שלא בהגרלה ויקרב זה הנותר אם של שם הוא דאין בעלי חיים נדחין אע"ג דאבד בן גילו ונדחה זה חוזר ונראה ואין דיחוי אלא בעלי חיים: **אין הקינין מתפרשות.** אי זה לעולה ואי זה לחטאת: **אלא או בלקיחת בעלים.** אם לקח זה לשם עולה וזה לשם חטאת אין הכהן יכול לשנותה בשעת עשיית קרבן דקבעתה השם: **או בעשיית כהן.** שאם לא (ז) הפרישום הבעלים בשעת לקיחה יכול הכהן לעשות איזה שירצה עולה וחטאת ואף על גב כב] דהפרישוה בין לקיחה לעשייה לא קבעו השם ויכול כהן לשנותן ולעשות את החטאת עולה: **ולקחה שתי תורים וגו'.** אחד לעולה ואחד לחטאת וגבי עשייה נמי כתיב ועשה הכהן את האחד וגו': **ואין השם עושהו חטאת.** שאם לא הגריל אלא אמר זה לשם וזה לעזאזל לא קבע עליהן השם ויכול להחליף: **במקום שלא קדש הגורל.** בכל הקרבנות: **אף השם נמי.** (ח) שקדש השם בשאר הקרבנות אף על גב דלאו שעת לקיחה ועשייה היא וקתני קדש השם סתמא ואפי' קינין קדש השם: **אי בלקיחה אי בעשייה.** כגון גבי קינין: **ואמר.** אחר שהעשיר אלו לחטאת ואלו לעולה וטעה שהואיל והעשיר חייב להביא חטאת כג] בדמיו מוסיף מעות מביתו על דמי חטאת ומביא חובתו בהמה ודמי עולה ילכו לנדבה ואינו מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו דקבע שם עולה על המעות ואינו יכול לשנותן לחטאת. והא הכא כשהפריש המעות לא לקיחה ולא עשייה היה וקתני דקבע עליהן השם: **לא יצא.** וכיון דלא יצא היכי מצי קבע והא העשיר ולא היה ראוי לקרבן עני: **אלא מאי אית לך למימר שכבר אמר.** אלו לחטאת ואלו לעולה קודם כד] שהפריש והך מתניתא משבשתא היא (ט) כה] דתני העני והעשיר ואמר אלו לחטאת: **הכא נמי וכבר אמר משעת הפרשה.** שבשעת הפרשה אמר אלו לחטאת ואלו לעולה דה"ל בשעת לקיחה אבל הקדישן סתם שוב אין השם קובעו עד שעת לקיחה או עד שעת עשייה: **ולר' חגא דאמר יצא.** מטמא מקדש עשיר בקרבן עני והך מתניתא מתרלתא היא ושפיר קבע לאחר שהעשיר וליכא לתרוצי וכבר אמר: **מאי איכא למימר.** הדרא קושיין לדוכתיה דלאו שעת לקיחה ועשייה הוא וקבע: **זאת.** תהיה תורת המצורע: **תורת.** משמע תורה אחת לכולן ומאחר שאחד מרבה ואחד ממעט מסתמא דעני יוצא בקרבן עשיר דמעלין בקודש ולא עשיר בקרבן עני דאין מורידין: **והתניא.** בניחותא: **ולילף מיניה.** דמה מצורע עשיר אינו יוצא בקרבן עני אף מטמא מקדש עשיר נמי לא יצא בקרבן עני: **הוא.** משמע הוא ולא אחר: **מתני' כבשים קודמין לעזים.** דבכל (י) דוכתא כתיב מן הכבשים והדר מן העזים תקחו (ל) וכן כו] או לשה בכבשים או בעזים (מ): **יכול.** האומר הרי עלי עולה ויש לו כבש ועז יביא כבש: ה"ג **ת"ל ואם כבש יביא קרבנו לחטאת** ולא גרסינן אם עז: **ת"ל ואם כבש יביא וגו'.** ולעיל מיניה כתיב והביא את קרבנו שעירת עזים כאן הקדים עז לכבש ובחטאת יחיד כתיב. כז] אלמא איזה שירצה יקריב: **תורין קודמין לבני יונה.** דברוב מקומות כתיב ברישא תורין והדר בני יונה:

רבינו גרשום

ש"מ בעלי חיים נדחין. קן זה שאין בו פסול בגופו: **וש"מ קדושת דמים** מדחה. כשהקדישו כשהוא עשיר לא קדש אלא לדמיו ומדחה מהקרבה: **ודחוי מעיקרא** הוי דחוי לעולם אע"ג דהדר איחזי: **רבי שמעון אומר הוא עצמו.** הולד זכר יקרב **פסח** אלמא דבעלי חיים אינן נדחין אע"ג דנקבה אפריש דלא הוות ראויה לפסח: **אמרי כי אמר** ר' אושעיא דבעלי חיים נדחין **לרבנן** קאמר ת"ק דר' שמעון ולא לר' שמעון **דר' שמעון** אשכחן נמי בדוכתא אחריתי דאית ליה **בעלי חיים אינן** נדחין דקאמר **יביא חבירו שלא** בהגרלה ומזווג לזה דהאי דלא מת לא אידחי **והגרלה אינה מעכבת: אין הקינין מתפרשות.** שלא יכול לקרות להם שם זה לעולה וזה לחטאת **אלא או** בשעת **לקיחת בעלים.** או בשעה שקונה אותם יקרא להם שם **או בעשיית כהן** כשכהן מקריב אותם יקרא להם שם: **דכתיב ולקחה שתי תורים** א' לעולה ואחד לחטאת וכתיב **ועשה אותם** הכהן אחד לחטאת ואחד לעולה: **הגורל עושהו חטאת.** שעולה הגורל עליו: **ואין השם עושהו חטאת.** כלומר ולא קריאת שם עושהו חטאת: **שיכול והלא דין הוא.** שיהא השם עושהו חטאת: **ומה במקום שלא קידש הגורל.** בכל שאר הקרבנות: **קידש השם.** דבקריאת שם קובעו: **קתני שם דומיא דגורל.** דקאמר ומה במקום גורל דלא הוי לא בשעת לקיחה ולא בשעת עשייה וקובעו חטאת **אף שם נמי** יכול לקבוע בקינין אפילו שלא בשעת לקיחה ושלא בשעת עשייה וקשיא לרב חסדא: **אמר רבא** [לא קשיא] א) **הכי קאמר ומה במקום שלא קידש הגורל.** בקינין **לא בלקיחת בעלים ולא בעשיית כהן** השם חמור שמקדש **אי בלקיחת בעלים אי בעשיית כהן: כאן.** בשעירים שקידש הגורל **שלא בלקיחה ושלא בעשייה אינו** דין שיקדש בהן השם **אי בלקיחה אי בעשייה** ת"ל **ועשהו חטאת** כו' אלמא דלא קתני שם דומיא דגורל: **מטמא מקדש עני שהפריש מעות לקינו והעשיר** דצריך לאתויי כשבה **ואמר** מאותן מעות שהפריש **אלו לחטאתי ואלו לעולתי** כשהוא רוצה עכשיו להביא כשבה שהיא חובתו **מוסיף** על אותן מעות שאמר אלו לחטאתי מוסיף עליהן **ומביא חובתו** הכשבה **מדמי חטאתו** שמין אחד הוא שהרי הכשבה חטאת ואלו מעות חטאת **ואין מוסיף** על מעות שהפריש לעולת העוף ולהביא מהן כשבתו לפי שהמעות שהפריש לעולתו יש להן קדושה חמורה כעולה שכולה כליל וכשבה היא חטאת שקדושתה קלה מעולה לפיכך **אין מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו** לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה **והא הכא דלא איכא לא לקיחה ולא עשייה** אלא הפרשה דאמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי **וקתני מביא חובתו מדמי חטאתו** אלמא דאיקבע להו שם שלא בשעת לקיחה ושלא בשעת עשייה וקשיא לרב חסדא: **אמר רבא ותסברא מתניתא מתקנתא היא דקתני העשיר.** והדר **אמר** אלו לחטאתי ואלו לעולתי אי העשיר מי מצי מייתי קרבן עני: **והאמר ר' אלעזר אמר ר' אושעיא** כו' **לא יצא אלא מאי אית לך למימר** ולתרץ מתניתא ואימא מטמא מקדש שהפריש מעות לקינו והעשיר **וכבר אמר משעת עניותו** אלו לחטאתי ואלו לעולתי דבתר דהעשיר לא הוה מצי אמר משום דר' אלעזר אמר ר' אושעיא הואיל ותרצת לה הכי תריץ לה נמי הכי **וכבר לקח משעת עניותו** ואמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי דבשעת לקיחה פירש: **ולר' חגא אמר ר' יאשיה דאמר** מטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני **יצא** לטעמיה לא מצית אמרת וכבר אמר וקשיא לרב חסדא אמר לך רב חסדא **תני** לטעמיה דר' חגא מטמא מקדש שהפריש מעות לקינו והעשיר **ואח"כ לקח ואמר** אלו לחטאתי ואלו לעולתי דבלקיחה אמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי דקבע להו שם בלקיחה כדאמינא: קתני ב) מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו. היכי מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו והלא כבר לקח מן הדמים חטאת העוף כגון דאמר תיחול קדושת דחטאת העוף זה עילוי מעות של חולין וחטאת נפקא לחולין והמעות נכנסו תחתיהן בקדושה ומוסיף עליהן מביתו וזבין חטאת בהמה וחטאת העוף מי אית ליה פדיון מי מצי מחיל ליה על מעות אמר רב פפא הכא במאי עסקינן כגון שהפריש מעות לקינו לשתי פרידין ולא לקח אלא פרידה אחת לחובתו והעשיר והכי קתני אי ההיא פרידה לצורך עולת העוף היא קרבה נדבה דלחובה לא חזיא דעשיר הוא והני מעות דפיישן דהוו לצורך חטאת העוף מוסיף עלייהו מן בייתיה ומייתי חטאת בהמה והיינו דקתני מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו ואי ההיא פרידה דזבן חטאת היא ההיא חטאת העוף אזלא למיתה דאין פדיון לעוף ודמי עולה דפיישי אזלי לנדבה דאין יכול להוסיף על דמי עולה להביא ממנה חטאת דאין משנין מקדושה חמורה לקדושה קלה ממנה אלא מייתי חטאת מן בהמה מן בייתיה ולא מדמי עולה: **שאני גבי מצורע דמיעט קרא זאת** תהיה. כלומר דעשיר יביא קרבן עשיר ולא קרבן עני: **ולילף מיניה.** למטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני דלא יצא כמו מצורע: אמר לך רב חגא **אמר קרא** במצורע **ואם דל הוא: מתני' ת"ל אם כבש אם עז מלמד ששניהם שקולין. תורין** (קודם) כתובין בתורה **קודם לבני יונה בכל מקום: יכול מפני שמובחרים ת"ל ובן יונה או תור.** לכך הקדים כאן ובן יונה ללמד ששניהן שקולין: וכן **האב קודם** כתוב בתורה **לאם בכל מקום. אבל אמרו חכמים** כאן גבי כיבוד אב ואם אע"ג דאמרינן דשניהם שקולים הני מילי לקיבול שכר שמקבל שכר על כיבוד אם כעל כיבוד אב אבל מכל מקום אמרו חכמים כיבוד **האב** קודם לכיבוד האם **שהוא ואמו חייבים בכבוד אביו: וכן בתלמוד תורה אם זכה הבן לפני רבו.** הרב שלמד ממנו חכמה וזכה שעולה בידו תלמודו כיבוד רבו קודם לכיבוד אביו **שהוא ואביו חייבין בכבוד רבו: גמ' שטימאו את היכל** ה' כדכתיב כי נאצו האנשים האלה את מנחת ה'. וכתיב ואשר ישכבון את הנשים הצובאות:

שיטה מקובצת

ש"מ יש דיחוי בדמים. עיין בהשמטות: **וקדושת דמים מדחה.** נ"ב תוס' תמורה דף כו ע"א (לפנינו שם ע"ב ד"ה שמע מינה): **מתיב רב עוקבא בר חמא המפריש נקבה לפסחו תרעה.** עיין בהשמטות: **מתיב רב עוקבא.** נ"ב תוס' שם בתמורה דף כו ע"ב (ד"ה שמע מינה): **ר"ש אומר** כו'. עיין בהשמטות: **קתני שם דומיא דגורל** וכו'. גליון אע"ג דהכא לא בקינין [איירי] מ"מ קים ליה דרב חסדא אמר מילתיה בשאר קרבנות דאין שייך בהם קביעות אלא בהפרשה או בעשיית כהן. מהר"י ז"ל: **והא הכא דליכא לא לקיחה ולא עשיה וקתני מביא חובתו.** תימה לי מאי פריך לרב חסדא דאיהו קינין קאמר דאין מתפרשות אלא בלקיחת בעלים או בעשיית כהן אבל בדמים לא קאמר. [ס"א וי"ל דמשמע ליה דרב חסדא קאמר נמי למילתיה בכל הקרבנות דאין קביעות עליהן אלא בלקיחת הבעלים או בעשיית כהן ולכך פריך עלה מהא דהא] דמקרא קא יליף ולקח שתי תורים ועשה הכהן אחד חטאת וקרא בקינין משתעי אבל יכול להקדיש דמיו בכל עת שירצה וצ"ע. הרא"ש ז"ל: [בגירסת השטמ"ק] **ולקח פרידה אחת לחובתו.** עיין בהשמטות: [רש"י ד"ה ת"ל ואם כבש] **ולעיל מיניה כתיב והביא את קרבנו שעירת עזים.** וכן פי' בערוך ערך כבש: [בא"ד] **ובחטאת יחיד כתיב.** [נ"ב] ובכל דוכתא כתיב מן הכבשים ברישא והדר מן העזים כדכתיב בכבשים או בעזים אלמא איזה שירצה יקריב דזה חשוב כמו זה ול"ג ת"ל אם כבש או עז א):

א) לכאורה הוא חוזר על לשון רש"י לעיל, ומוסיף רק תיבות "דזה חשוב כמו זה", ואולי הוא גירסא אחרת בד' רש"י.

א) בכת"י: לא קשיא אמר רבא. ב) כל זה עד אחר אמר רב פפא הכא במאי עסקינן וכו' ליתא כאן בסוגיא רק כן הוא ביומא ד' מ"א ע"ש [המגיה בווילנא]

מסורת הש"ס

א) [לעיל כז. פסחים לח. קדושין ז. זבחים יב. נט. עג: תמורה כו:], ב) תוספתא תמורה פ"ב ה"ב ע"ש, ג) [יומא מ. סג: תמורה ו:], ד) [פסחים עג: לח. יומא סד. זבחים נט.], ה) [עירובין לז. יומא מא. נזיר כו:], ו) קדושין יד. [יומא מ: מא. חולין כד.], ז) [יומא מא. כל הענין], ח) (נדה ע ערכין יז) נגעים פי"ד מי"ב, ט) פסחים נז., י) קדושין לא. (לו), כ) פסחים נז. [וע"ש כמה שינויים], ל) [שמות יב], מ) [במדבר טו],

שינויי נוסחאות

א] דמים מדחה ודחוי. (ש"מ): ב] כי אמרינן [ס"א כי קאמר] לרבנן ר"ש ס"ל. (ש"מ): ג] תיבות, והגרלה אינה מעכבת. נמחקו. (ש"מ): ד] הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת. (ש"מ): ה] ביומא קידושין וחולין ליתא, ואין כהן עושה חטאת. (גליון): ו] ביומא קידושין וחולין, שקידש. (גליון, וכ"ה בש"מ): ז] נ"ל רבא. (גליון, ובש"מ: רבה: ח] כאן שקידש הגורל. (ש"מ): ט] הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת. (ש"מ): י] והעשיר ואמר אלו. (ש"מ ובה"ז): יא] וכ"ה בש"מ, ובכה"ז: ומביא חטאתו מדמי עולתו: יב] חטאתו ואין מוסיף ומביא חובתו מדמי. (ש"מ), אך בש"מ כ"י גורס: מדמי חטאתו א"ר ששת, והשאר ליתא. (ש"מ), יג] ואמר והא"ר. (ש"מ), המוסגר הוא ע"פ באר שבע וע"ש. (גליון): יד] וכבר אמר משעת עניותו הכא נמי וכבר אמר משעת עניותו, ונ"ב נ"א הכא נמי אימא וכבר לקח משעת עניותו. (ש"מ): טו] א"ר יאשיה דאמר. (ש"מ): טז] תני ואח"כ לקח קתני ומוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו היכי מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו דאמר תיחול קדושת חטאת העוף עילוי מעות וחטאת העוף נפקא לחולין ומוסיף מן ביתיה מעות אחריני וזבין חטאת בהמה, וחטאת העוף מי אית ליה פדיון והתנן אין לעוף פדיון, אמר רב פפא הב"ע כגון דאפריש מעות לקינו ולקח פרידה אחת לחובתו והעשיר, והכי קתני אי ההיא פרידה דזבין עולת העוף היא ההיא עולת העוף קריבה נדבה והני מעות דפיישן מוסיף עלייהו מן ביתיה ומייתי חטאת בהמה, ואי ההיא פרידה דזבין חטאת היא ההיא חטאת אזלא למיתה ודמי עולה אזלין לנדבה ומייתי חטאת בהמה מן ביתיה, גופא אמר ר' אלעזר אמר ר' אושעיא מטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני לא יצא ור' חגא אמר ר' יאשיה יצא מיתיבי מצורע כו' (כל זה חסר מן הגמרא בדפוס). (ש"מ): יז] מצורע עשיר שהביא. (ש"מ): יח] קודמין לעזים בכל. (ש"מ): יט] ת"ל ובן יונה או. (ש"מ וגליון): כ] האב עודף על. (ש"מ): כא] על יוחנן בן נדבאי שהיה אוכל ג' מאות עגלים ושותה ג' מאות גרבי יין ואוכל ארבעים סאה גוזלות בקינוח סעודה. (ש"מ): כב] נלע"ל דפירשו. (גליון), ודפו"ר דהפרישום: כג] נ"א, בהמה: כד] שהעשיר. (רש"ש): כה] היא דקתני והעשיר [תיבת העני נמחק]. (ש"מ): כו] וכן שה כשבים או שה עזים הוא סוף הדיבור. (ש"מ): כז] כתיב ובעלמא מקדים כבשים לעזים אלמא. (ש"מ):

עין משפט נר מצוה

לט א מיי' פ"ד מהלכות קרבן פסח הל"ד [ופ"ד מהל' תמורה הל"ז]:

מ ב מיי' פט"ו מהלכות מעה"ק הל' ד ופ"ג מהל' פסוה"מ הלכה כג ופ"ד הל' כד ופ"ו הל' א ופ"ג מהלכות שגגות הלכה ח:

מא ג מיי' פ"ה מהל' פסוה"מ הל' יא:

מב ד מיי' פ"י מהל' שגגות הל' יג:

ה [מיי' פ"ו מהל' ממרים הל"ב]:

מג ו מיי' שם הל' יד טוש"ע יו"ד סי' רמ סעיף יד:

מד ז מיי' פ"ה מהל' ת"ת הל' א טוש"ע י"ד סי' רמב סעיף לד:

תורה אור השלם

1. וְאִם לֹא תִמְצָא יָדָהּ דֵּי שֶׂה וְלָקְחָה שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֹלָה וְאֶחָד לְחַטָּאת וְכִפֶּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן וְטָהֵרָה: ויקרא יב ח
2. וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶת הָאֶחָד חַטָּאת וְאֶת הָאֶחָד עֹלָה וְכִפֶּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְיָ מִזּוֹב טֻמְאָתָהּ: ויקרא טו ל
ולדעת רבינו גרשום: וְעָשָׂה אֹתָם הַכֹּהֵן אֶחָד חַטָּאת וְהָאֶחָד עֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה מִזּוֹבוֹ: ויקרא טו טו
3. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת הַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַייָ וְעָשָׂהוּ חַטָּאת: ויקרא טז ט
4. זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן: ויקרא יד ב
5. וְאִם דַּל הוּא וְאֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת וְלָקַח כֶּבֶשׂ אֶחָד אָשָׁם לִתְנוּפָה לְכַפֵּר עָלָיו וְעִשָּׂרוֹן סֹלֶת אֶחָד בָּלוּל בַּשֶּׁמֶן לְמִנְחָה וְלֹג שָׁמֶן: ויקרא יד כא
6. וְאִם כֶּבֶשׂ יָבִיא קָרְבָּנוֹ לְחַטָּאת נְקֵבָה תְמִימָה יְבִיאֶנָּה: ויקרא ד לב
7. וּבִמְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ לְבֵן אוֹ לְבַת תָּבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה וּבֶן יוֹנָה אוֹ תֹר לְחַטָּאת אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל הַכֹּהֵן: ויקרא יב ו
8. אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: ויקרא יט ג

הגהות הב"ח

(א) גמ' ש"מ בעלי חיים אינם נדחים א"ל ר' אושעיא כי אמרינן **אנא** לרבנן: (ב) שם ומה במקום שלא קדש הגורל **ואפי'** בלקיחת וכו' אי בעשיית כהן **מקום** שקדש הגורל: (ג) שם עשיר שהביא קרבן עני לא יצא **וכיון דלא יצא היכי קבע** אלא מאי: (ד) שם מאי איכא למימר **לא תימא ואח"כ אמר אלא ואח"כ לקח** מיתיבי: (ה) שם הוא לעשיר שהביא קרבן עני **לא** כצ"ל ותיבת הוא נמחק: (ו) שם במשנה יכול מפני שכיבוד האב **עודף** על: (ז) רש"י ד"ה או בעשיית כהן שאם לא **פירשו** הבעלים: (ח) ד"ה אף השם נמי **מקום** שקדש: (ט) ד"ה אלא מאי אית וכו' משבשתא היא **אלא הכי איבעי ליה למיתני מטמא מקדש עני והפריש מעות לקינו ואמר אלו לחטאתי וכו'**: (י) ד"ה כבשים וכו' **דבכל דוכתי קדמו הכתוב כבשים לעזים** דכתיב מן הכבשים והדר:

מוסף רש"י

מובא בעמוד הבא